

BYGGNADS ARBETAREN

För **MÅNGA**
utbildas
till bygget

Så upptäcker
du **missbruk**
på jobbet

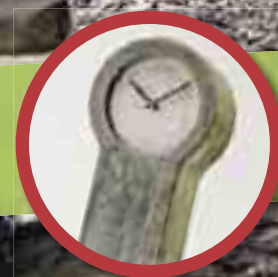
**Kvinnor tjänar
mindre på bygget**

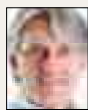
Snickare
arbetar
till sjöss

SAMMA JOBB – OLIKA LÖN

Ändå kostar de lika mycket för beställaren

Trendigt att jobba med betong

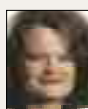
Kenneth Petterson
chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-728 49 70
070-607 56 97

k.p@byggnadsarbetaren.se

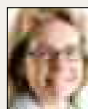
Jenny Berggren
reportageansvarig
08-728 49 77
070-664 49 00

j.b@byggnadsarbetaren.se

Katarina Connheim
allmänreporter
08-728 49 87
070-627 60 84

k.c@byggnadsarbetaren.se

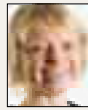
Nina Christensen
allmänreporter
webbansvarig
08-728 49 79
070-246 87 06

n.c@byggnadsarbetaren.se

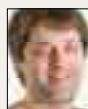
Ingemar Dahlkvist
arbetsrätt, löner
08-728 49 72
070-607 56 91

i.d@byggnadsarbetaren.se

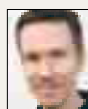
Margite Fransson
arbetsmiljö, hälsa
08-728 49 74
070-607 56 89

m.f@byggnadsarbetaren.se

Cenneth Niklasson
allmänreporter
08-728 49 76
070-607 56 92

c.n@byggnadsarbetaren.se

Magnus Bergström
allmänreporter
08-728 49 98
070-280 25 35

m.b@byggnadsarbetaren.se

Sandra Lund

allmänreporter
08-728 49 73

s.l@byggnadsarbetaren.se

Omslagsfoto: Martina Thalwitzer

Korrektur: Michelle Bergman

TS-kontrollerad
upplaga 2006: 130 700

Postadress: 106 32 Stockholm

Besöksadress: Hagag. 2, 4 tr, Sthlm

Adressändring, medlem i Byggnads:

Kontakta din lokala avdelning

Prenumeration: edb, telefon 010-588

48 08

E-post: prenumeration@edb.com

Pris, helår: 297 kr

Annons: Swartling & Wrangling Media,

telefon 08-54516067

Repro: Grafit

Tryck: Sörmlands grafiska, Quebecor

DERAS BYGGE VILAR PÅ SJÖBOTTEN

Skiftnycklar och skruvdragare har försvunnit i sjön, men byggnadsarbetarna klarat sig från att trilla i plurret. De arbetar från en flotte med att bygga ett kallbadhus. 36 stålpelare, nedtryckta i sjöbotten, håller bygget på plats.

SID 12-14

ARBETSMARKNAD TUFF FRAMTID FÖR BYGGELEVERNA

SID 18-20

LÖNERNA UPP FEM KRONOR

SID 36-37

UTLÄNDSK ARBETSKRAFT JAN GÖR SAMMA TUNNELJOBBS MEN FÅR LÄGRE LÖN

SID 8-11

GYMPA I OTTAN HINDRAR SKADOR

SID 26-28

KONST TRENDIGT MED BETONG

SID 16-17

Nytt maskinavtal ger 1 131 kronor mer

BYGGNYTT! Efter hot om strejk och medling fick maskinförarna ett nytt treårigt avtal som ger högre lön, höjd semesterersättning och kortare arbetstid.

SID 32

DEBATT SID 4

”Satsa på arbetsmiljön i stället för högt ackord”

”Nya tider kräver att facket anpassar sig”, skriver Malin.

GREJER & GREPP SID 38

Klämma ersätter panelspik

Uppfinnarens metod sparar virke.

BYGGFOLK SID 42

Elias startade eget i Guatemala

BYGGFOLK SID 40-41

Arbetare sjunger ut tillsammans

Den pensionerade betongarbetaren Cyril Wahlberg håller sig ung genom att sjunga i byggnadsarbetarkören, bland annat arbetarsånger.

5 ATLET & 5 DIET SID 6

Vvs-montören mästare i fitness

RECEPT SID 42

SISTA ORDET SID 46

BILDKRYSSET SID 47

FRÅGAN

Har du stött på missbruk i jobbet?

Håkan Strömbäck, snickare, Kiruna:

– Nej. Skulle jag göra det skulle jag nog försöka prata med personen, och försöka ta reda på vad problemet är. Det känns som en svår fråga.

Johanna Bostad, armerare/betongarbetare, Dala-Floda:

– Ja, flera gånger. Första gången gjorde jag ingenting. Andra gången jag stötte på det var på en ny firma, där visste vi alla om att personen hade problem. Jag tror att arbetsgivaren pratade med personen någon gång, men gjorde långt ifrån tillräckligt mycket. Personen med missbruksproblem jobbar kvar i dag.

Christer Danielsson, murare, Ädelfors:

– Ja. Det förekommer även om man inte alltid märker det. En gång hörde jag i förbigående att en arbetskamrat drack på jobbet. Det var länge sedan och jag hann byta jobb, så jag vet inte vad som hände. På en annan arbetsplats fanns en kranförare som drack. Han var inhyrd och fick sluta.

LÄS MER: SID 22-25

Ställ andra krav på facket!

● Min sambo är snickare. Jag hör hur det går till på byggena, samt läser Byggnadsarbetaren.

Det är ett evigt tjafsande om ackord, mätningar och utländska arbetare. Varför går ni med på detta?

Ackord exempelvis. Det är föråldrat, orättvist och skapar bara osämja och dålig stämning.

Ni snickare har inte dåligt betalt. Kämpa istället för en normalare löneutveckling. Det är ju helt otroligt att en 20-åring tjänar lika mycket som en med 20 års erfarenhet!

Erfarenhet och yrkeskunna borde löna sig.

Hur motiverande är det att arbeta när man vet att man aldrig kommer ha en stegrande lönekurva?

Att ni låter facket valsa runt med sina löjliga ackordsdiskussioner, tjafs om polacker och annat skräp begriper jag bara inte.

Det är nya tider (EU), nya regler (EU). Ni borde KRÄVA att ert fackförbund anpassar sig och tar fighter som är viktiga (till exempel arbetsmiljön) och som går att vinna.

Inte att de slår sig blodiga i huvudlösa kamper typ Vaxholm.

MALIN

Varför höjs inte traktamentet?

● Hur man än resonerar så finns det mig veterligen ingen mot-sättning eller orsak till att traktamenten inte kan höjas.

Vad är det som gör att traktamenten inte höjs?

Det är verkligen märkligt. Vad är motiven till denna tynande traktamentessänkning som pågår år efter år på grund av indexbortfall?

Att ingen tar tag i den frågan är ännu märkligare. Vad gör facket för konkret med denna fråga? Kan inte påstå att jag eller någon annan som det berör har något emot en upplysning av de ansvariga till detta fenomen.

SKAMSEN, SVAG OCH OTRYGG

Svängdörrar till de blå

● Moderaterna vill verkligen ha omväxling i sitt parti. Och man får verkligen säga att de ligger i.

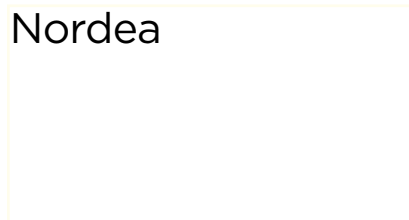
Dörrarna i Rosenbad går på högvarv när folk lyfts ut.

Har de blå patent på slarv? Skaffa stora svängdörrar på Rosenbad, så man kan se de blå gå ut i lång rad.

SVERRE FOGELSTRÖM

Fler debattinlägg på webben www.byggnadsarbetaren.se

Nordea

TYCK TILL DIREKT PÅ NÄTET!

På vår hemsida kan du publicera insändare direkt. Gå in på www.byggnadsarbetaren.se.

E-post: redaktionen@byggnadsarbetaren.se

Faxa: 08-728 49 80

Ring: 08-728 49 00

Glöm inte uppge namn och telefonnr (som hemlighålls mellan dig och redaktionen om du använder signatur).

Proppen Orvar är bara en myt

O takt är byggbranschens eviga förbannelse. När kurvorna pekar uppåt finns det alltid för lite folk och när de pekar nedåt så finns det alltid för mycket. Just nu vill rekordmånga ungdomar utbildas till byggnadsarbetare, betydligt fler än vad det finns utbildningsplatser.

Orsaken är naturligtvis högkonjunkturen. Likadant var det i slutet av 1980-talet – innan branschens historiska djupdykning i början av 1990-talet.

Branschen och skolorna har utökat antalet platser på byggprogrammet. Allt för att fylla luckor när 40-talisterna – den omtalade jätteproppen Orvar – går i pension.

”Många jobbsugna ungdomar riskerar att aldrig få fotfäste i byggbranschen.”

Problemet är att proppen Orvar har försvunnit för länge sedan och många jobbsugna ungdomar riskerar att aldrig få fotfäste i byggbranschen.

När de lämnar skolan om ett par år kastas de i stället ut i arbetslöshet och tvingas byta yrkesbana redan innan de hunnit börja.

Byggnadsarbetarens kartläggning visar att cirka 16 000 byggnadsarbetare kommer att gå i pension under de närmaste tio åren.

Men med dagens utbildningstakt tillkommer hela 50 000 nya byggnadsarbetare under samma period – alltså betydligt betydligt fler än de som kommer att gå i pension. Obalansen tycks vara säkrad även för framtiden, tyvärr.

En annan myt är att byggnadsarbetare från utlandet skulle var billigare än svenska. Visst finns det exempel på att polska hantverkare hyrs ut för 95 kronor timmen – inklusive skatter och försäkringar.

Men vid Banverkets tunnelbygge på västkustbanan utanför Falkenberg är det samma pris på svenska och polska anläggare: 300 kronor i timmen. Däremot får polackerna mindre kvar i fickan.

Orsaken är att de är uthyrda och även uthyrningsföretaget vill tjäna pengar. Där ligger skillnaden.

Nästa tidning kommer 13 december.

KENNETH PETTERSON
CHEFREDAKTÖR

BIG gruppen

TILL VEM: Vvs-montören och kostrådgivaren **SETH RONLAND**, 26 år, från Ystad.

VARFÖR: Han **TOG SILVER I SM ATHLETIC FITNESS** i år, 2006 och 2005 var han guldmedaljör.

”JAG ÄTER INGET UNDER EN ARBETSDAG”

1 Vad är Athletic Fitness?

– Man brukar säga att det är gymmets mångkamp. I tävlingar ingår styrka, kondition och att visa upp sin kropp. Men det handlar mer om en snygg kropp än en stor. Det är alltså inte bodybuilding.

2 Hur kom du in på det?

– Jag har alltid varit aktiv och hållit på med olika idrotter, men på gymnasiet blev man ju tvungen att välja en för att hinna med skolan också. Då blev det styrketräningen. Det är skönt att träna sig själv, att inte vara styrd av någon annan.

3 På din hemsida skriver du att idrott alltid varit din passion och en väg ur en svår start i livet. Hur började ditt liv?

– Jag blev bortlämnad på dagis när jag var två år. En dag kom inte mamma och hämtade mig. Hon var missbrukare. En dagisfröken tog hand om mig under ett år, sedan fick jag en fosterfamilj.

4 Har du en egen familj i dag?

– En sambo som också tävlar i fitness, och en dotter – Malva, tre år – som ofta är med på gymmet.

5 Hur länge kommer du att hålla på?

– Så länge det är roligt och fungerar bra med familjen. Men jag skulle aldrig sluta med mitt jobb som rörläggare, det är guld. Jag är nog en av få som ser fram emot varje arbetsdag.

ANDRÉ DE LOISTED

Seth Ronland tävlar i Athletic Fitness, och går på så kallad periodisk fasta, vilket innebär att han inte äter under 16 av dygnets timmar.

VITSEN

Den ene flyttkarlen till den andre:
”Vi måste hjälpas åt här. Om du tar det stora skåpet, så tar jag ansvaret.”

1 Vilken är den bästa måltiden?

– Frukost. Jag och min sambo äter alltid frukost tillsammans, och det gör vi runt halv fyra på eftermiddagen. Vi äter en så kallad periodisk fasta, vi fastar sexton timmar och äter under de övriga åtta.

2 Vad äter du på jobbet?

– Ingenting. Jag jobbar in lunchen och går hem klockan tre för att äta frukost. Sedan äter vi mycket och ofta fram tills att vi lägger oss. Jag har aldrig mått så bra.

3 Vad tycker du att en person med tungt kroppsarbete bör tänka på när det gäller mat?

– Vill man inte göra som vi är det bra att hålla sig efter arbetets tider, att äta frukost, lunch och så vidare. Som byggarbetare gäller det att höja proteinintaget, man måste bygga upp kroppen. Under vintern bör de som bygger mycket ute komplettera med glykosamin, en sockerart som finns receptfritt på Apoteket. Det förebygger värk i lederna.

4 Är du besatt av mat?

– Inte nu längre, men förr. Så fort man tävlar i hur kroppen ska se ut blir man besatt, allt annat är lögn.

5 Ligger du någonsin i tv-soffan och håller i dig chips och läsk?

– Ja, där ligger vi ofta. Chips och läsk är inga favoriter, men pizza och godis en gång i veckan hör till myskvällarna. Kontraster är bra.

SANDRA LUND

Jan Kovalczyk möts av miss-tänksamhet bland de svenska arbetarna som känner sig undanträngda, men det finns inget som bevisar att de polska arbetarna är billigare för uppdragsgivaren.

JAN KOSTAR SOM EN SVENSK

– men han tjänar ändå mindre

Jan Kovalczyk, Rafał Urbanjak och deras polska arbetskamrater har tagit över jobbet på västkustbanan utanför Falkenberg. Det svenska bygglaget har fått söka andra jobb. De polska byggnadsarbetarna får lägre lön än svenskarna. Men i slutändan, när beställaren Banverket ska betala notan, kostar de lika mycket per timme.

TEXT INGEMAR DAHLKVIST FOTO MARTINA THALWITZER

Mitt i en 1 170 meter lång järnvägstunnel i Tröingeberg utanför Falkenberg väntar fyra byggnadsarbetare på betong.

De står fyra-fem meter upp på en ställning som saknar skyddsräcke på flera arbetsplan. De bär tunna overaller med varselvästar över och hjälmar i olika färger, utan hörselkåpor.

Att ställningen inte är byggd enligt reglerna behöver inte betyda att den är byggd och använd av polska byggnadsarbetare. Klädsele skiljer däremot de fyra polska arbetarna på ställningen från svenska kolleger. Och det är inte troligt att ett svenskt ackordslag skulle sätta så många som fyra man på att gjuta en betongvägg på fem gånger sju meter.

Jan Kovalczyk, 42 år, och hans gjutarkompisar Szczepan Stradonski, Jozef Jordeczka och Bogdan Picz är anställda av JA Persson Bygg&Konsult AB.

Danska Aarsleffs svenska dotterbolag, som Banverket anlitat för att bygga tunneln och Falkenbergs station, har bara tre egna anställda kvar på bygget. Det slutförs i stället av underentreprenörer.

På rasten före väggjutningen har Jan be-

rättat lite om sig själv och om jobbet i Sverige. Efter byggtutbildningen har han arbetat 24 år på byggen. JA Persson betalar 148 kronor per timme plus traktamente, bostaden i en barack vid Atran är gratis och han får fria hemresor var femte vecka.

– Det är ett bra jobb, säger han.

Han ler lite urskuldande över att arbetsledaren, Slavjek Kedziora, bryter in i samtalet hela tiden. Slavjek är arg. Han tycker att frågor om lön är oförskämda och ett led i det svenska facket försök att motarbeta polsk arbetskraft.

De byggnadsarbetare som påbörjade bygget, svenska anställda av Aarsleff, anser att de blivit undanträngda av polsk arbetskraft. Det började med att en polsk firma, som levererade armeringen, fick uppdraget att montera järnet. Aarsleff fortsatte att köpa in mer och mer av arbetet samtidigt som ackordsförhandlingarna med det svenska laget drog ut på tiden. De polska armerarna blev kvar, nu anställda av svenska JA Persson.

Planeringen och ledningen av projektet har varit dåligt skött, tycker de svenska byggnadsarbetarna. Deras missnöje har vuxit och till en del vänts mot de polska kollegerna.

– De är välkomna om de konkurrerar på

samma villkor, säger Jonny Olofsson, en av de som är kvar i november i år.

Han och hans arbetskamrater har försökt komma till tals med kollegerna. Men språket och övervakning från polska arbetsledare har lagt hinder i vägen.

Rykten och misstänksamhet frodas. Jan och hans polska arbetskamrater är övertygade om att svenskarna vill ha bort dem. Jonnys gäng, som tjänat en bit över 160 kronor i snitt på jobbet, tror inte på att polackerna får lön enligt avtal. De upplever Jan och hans kompisar som ett hot mot svenska arbetsvillkor. I alla fall på sikt, när konjunkturen vänder.

När Jan åkt in i tunneln och arbetsledare Slavjek gått ut från den lilla anläggningsboden där de anställda på JA Persson åter och byter om dröjer sig armeraren Rafał Urbanjak, 31 år, kvar. Han är här för pengarna, säger han. Tunneljobbet ger nästan dubbelt så mycket kvar i plånboken, jämfört med jobb i Polen. Snart får han råd med en lägenhet.

Han är inte med i facket, varken i Polen eller i Sverige. Det skulle behövas, säger han efter att först kikad ut genom dörren för att se hur långt bort arbetsledaren är. ●

FEMTUSEN I SKILLNAD EFTER SKATT ►

Rafał Urbanjak (till vänster) och hans polska kollega får mindre betalt jämfört med de svenska järnvägsbyggarna.

FIFFLANDE FÖRETAGARE KAN PRESSA PRISERNA

● **Utan fiffel eller båg är priset för inhyrda polska arbetare det samma som priset för svenska anställda, trots lägre löner. Det visar Byggnadsarbetarens kostnadsjämförelse.**

Järnvägsbyggaren Rafał Urbanjak, från Polen, tjänar 148 kronor per timme som armerare på tunnelbygget i Falkenberg. Han är anställd av JA Persson Bygg & Konsult AB och uthyrd till Aarsleff. Lönen är fast timpeng.

Den svenske järnvägsbyggaren Ted Scott har tjänat 179 kronor per timme på ackord på samma bygge. Uppgåelsen med arbetsgivaren Aarsleff drog ut på tiden och fram till uppgörelsen tjänade han mindre. Teds genomsnittslön på järnvägsbygget ligger strax över 160 kronor per timme.

Både Rafał och Ted betalar

skatt i Sverige, Rafał får cirka 19 000 kronor över per månad efter skatt, medan Ted får 24 000 kvar.

Aarsleffs kostnad för en timmes arbete utfört av Ted Scott är strax över 300 kronor då personalutrymmen, arbetskläder, sociala avgifter, traktamente och reseersättning läggs till.

JA Perssons totala kostnad för Rafał Urbanjak är lägre, ungefär 260 kronor. Men han hyrs sedan ut till Aarsleff som då får betala även för administration och arbetsledning. Dessutom vill uthyrningsföretaget sannolikt ha ut en vinst.

Varken Aarsleff eller JA Persson vill uppge vad Aarsleff i slutänden betalar för de polska arbetarna. Men uppgifter från bemanningsföretag och andra i

branschen är entydiga. Om timpriset ligger under 300 kronor för en polsk hantverkare är det troligtvis fuffens inblandat.

Och JA Persson följer reglerna. I alla fall så långt det går att kontrollera. Skatteverkets uppgifter visar avdragen skatt och arbetsgivaravgifter för september för 15 anställda.

Exemplet från tunnelbygget i Falkenberg visar alltså att en anställd svensk byggnadsarbetare kostar ungefär lika mycket som en polsk hantverkare inhyrd från ett bemanningsföretag. Aarsleffs egna uppgifter om att man valt inhyrd arbetskraft eftersom man inte klarar den typen av byggande som är aktuell i Falkenberg med egna anställda, motsägs inte.

Prisbilden bekräftas av bemanningsföretagen Expandera Mera och Adecco som hyr ut bå-

de polsk och svensk arbetskraft. Men de konstaterar samtidigt att konkurrensen från företag som letar kryphål är besvärlig.

Yrkeskunnandet är, enligt många i uthyrningsbranschen, relativt likvärdig. Däremot antyder fyra polska byggnadsarbetare som hjälps åt med att gjuta en tunnelvägg att svensk arbetskraft ger högre produktivitet.

Jonas Andé, ansvarig för yrkesarbetarfrågor på NCC, säger att polsk arbetskraft medför ett större behov av arbetsledning.

– Det är en helt annan kultur, svenska byggnadsarbetare är mer självgående.

– Men det jämnar ut sig. Av en svensk byggnadsarbetare får vi bara ut sju timmar per dag. Resten försvinner i förlängda raster och annat. ●

Rafat Urbanjak, polsk järnvägsbyggare. Han kostar ungefär **300 kronor**

i timmen för uppdragsgivaren Aarsleff, inklusive exempelvis personalutrymmen och arbetskläder. Han har **19 000 lönekronor** kvar efter skatt.

Ted Scott, svensk järnvägsbyggare. Han

kostar drygt **300 kronor i timmen** för uppdragsgivaren Aarsleff, inklusive exempelvis personalutrymmen och arbetskläder. Han har **24 000 lönekronor** kvar efter skatt.

FIFFEL OCH BÅG/ SÅ PRESSAR ARBETSGIVARE PRISET PÅ POLSK ARBETSKRAFT

1 Arbetstidsfusk. Företaget tecknar avtal med Byggnads. Lön på exempelvis 148 kronor per timme redovisas till facket och Skatteverket. Vid 40 timmars arbetsvecka ger det cirka 25 000 kronor på en månad före skatt. Och visst får de anställda ut 25 000 kronor i lön, men de jobbar i själva verket upp emot 56 timmar i veckan. Metoden innebär brott mot arbetstidslagen och kollektivavtal.

2 Korttidskontrakt A. En polsk arbetare skickas till Sverige för jobb under kortare tid än ett år. Då står han kvar i Polens socialförsäkringssystem. Där betalar företaget 22 procent av lönen i avgifter, i Sverige är kostnaden 32 procent av lönen. Det olagliga alternativet, att strunta helt i avgifterna, är sannolikt vanligt och underlättas av att myndigheternas samarbete är svagt utvecklat.

3 Korttidskontrakt B. Ett företag skickar en anställd till Sverige för kortare tid än ett halvår. Då är han fortfarande skattskyldig i Polen. Men skatten på inkomster på svensk bygglönenivå är relativt hög i Polen, så metoden används oftast i kombination med svartjobb. Skattemyndigheternas samarbete har brister.

4 Utflaggning. Försäkringskassan i Skåne utreder fall där bemanningsföretag försäkringsregistrerat polska hantverkare i Irland, där försäkringskostnaden är låg.

Källor: Företag och organisationer i byggbranschen

SKYDDA

Så länge det inte blåser och går vågor är livet som flottarbetare bra tycker Joakim Krågen och Jesper Svensson. De sätter upp isolering och fukttäta skivor under golvet på kallbadhuset.

Härifrån kan man ratta flotten.

De bygger mitt i sjön

– med flotten som ställning

I sjön Åsunden, strax utanför centrala Ulricehamn, byggs ett kallbadhus. Ett tiotal byggnadsarbetare jobbar delvis från en flotte i vattnet. Det nära 350 kvadratmeter stora huset ska vara klart till jul.

TEXT MAGNUS BERGSTRÖM FOTO ANDREAS JUNGERMARK

På en flotte under huset jobbar två snickare med att sätta isolering och skruva fast vattenavvisande skivor under golvet. En av dem är Jesper Svensson, som med tre veckor på flotten, är den i bygglaget som är mest erfaren av den minst sagt udda arbetsmiljön.

– De första dagarna kände man sig lite svajig i knäna när man kom upp på fast mark. Men nu känner jag inget av vågorna när jag är på flotten. Man har väl vant sig, säger han.

För säkerhets skull har flottarbetarna fått sjösjuketabletter. Enligt arbetsledaren Magnus Fhillöf har ingen använt dem, man har tror ändå de har en psykologisk effekt om de finns i fickan.

Flotten är inköpt av en båthandlare i trakten och var från början konstruerad som badflotte. Vid behov går den att köra med utombordsmotor och har

en ratt som man kan styra farkosten med. Men vanligtvis skjuter sig flottarbetarna fram med hjälp av balkarna på undersidan och pelarna i vattnet.

Det skiljer som mest två meter mellan vattenytan och byggnadens golv, så man får inte vara för lång om man ska jobba på flotten. Som säkerhetsåtgärd har ett vindtygsklätt skyddsräcke monterats längs med flottens kanter och dessutom har flottarbetarna flytvästar som blåser upp sig själva om de når vattenytan.

Hittills har ingen på bygget druttat i vattnet och trots att det bara är ett par meter djupt så lockar inte det höstkalla vattnet till ofrivilliga dopp.

– Nej, man passar sig och vi har ju haft riktigt bra tur med det lugna vädret. Om det blåst lite mer så hade det varit större risk att tappa balansen. Och större risk att bli sjösjuk också, säger Jesper.

Några verktyg ligger däremot numera på sjöbotten. Jesper själv har bara tappat en

Jesper Svensson

FAKTA/ BADHUSET

Vad gör de? Bygger ett kallbadhus som även ska rymma restaurang, bastu och mycket annat.

Var? I sjön Åsunden utanför Ulricehamn.

Vilka bygger? ByggArvid på uppdrag av Ulricehamns kallbadhusförening.

Hur mycket tjänar de? 146 kronor i timmen.

En 95 meter lång gångbro leder ut till kallbadhuset.

gipskniv men, utan att nämna något namn, så har någon tappat både skiftnycklar och skruvdragare överbord.

Det är alltid två byggnadsarbetare på flotten. Joakim Krågen är för dagen ny i besättningen. Han är nyligen hemkommen från bodybuilding-SM, där han blev tvåa i 80-kilosklassen och nu ska han bemästra flottarbetarens konst.

– Det är ett annorlunda jobb och en ny utmaning. Så länge det inte blåser och går vågor är det riktigt skönt faktiskt, säger han och trär på sig flytvästen.

Bygget började redan i mars då de 36 stålpelarna som numera bär upp byggnaden trycktes på plats djupt ner i sjöbotten. Varje stålpelare är 18 meter lång och bär upp 13 ton vardera.

Kallbadhuset beräknas kosta tolv miljoner kronor och ska rymma restaurang, konferensrum, bastu, och förstås utrymmen för de badande.

Under den 95 meter långa gångbron, som förbinder badhuset med stranden, sitter elkablar och vattenledningar som ser till att huset fungerar som det ska.

Enligt Sune Karlbom, ägare till ByggArvid, var säkerheten det riktigt stora frågetecknet när bygget planerades. För att få plats med byggställningar och skyddsräcken lades därför en 1,5 meter bred plattform till runt huset. Därför har badhuset fått ett annat utseende än vad som från början var tänkt.

– Det gick ju inte att få ut byggkranar, skyliftar och andra maskiner i sjön. Och i stället för att låta alla jobba på flottor och flytpråmar så kom vi på att anlägga den här plattformen. Men resultatet blev ju faktiskt riktigt snyggt, säger han.

Förutom pålningsarbetet tycker han inte att badhusbygget skiljer sig så mycket från ett på land. Byggnaden är från början till slut handbyggd av kraftigt trävirke, enligt Sune ska det till en rejäl storm för att rubba huset.

1945 revs Ulricehamns gamla kallbadhus på grund av för höga renoveringskostnader. Men snart, nästan 60 år senare, står ett nytt på samma plats. Grabbarna på ByggArvid hoppas i alla fall på en trevlig invigningsfest inuti badhuset. ●

Den 1,5 meter breda gångplattformen runt badhuset var från början inte planerad utan kom till för att byggställningarna skulle ha någonstans att stå.

DUSTCONTROL

GRABBER

Konstnären Mikael Göransson, bilden på björkarna bakom honom är överförd till betongen med en teknik som han tagit till Sverige.

Betong i ropet utan f

Förr förknippades det främst med miljonprogram och stalinistisk byggnadskonst. Men för ett par år sedan förvandlades betongens status från praktik till estetik. Och betongtrenden håller i sig, ballastblandningen har klivit in i estetikens värld för att stanna.

TEXT SANDRA LUND FOTO KARIN RIIKONEN

Ett fåtal svenska konstnärer har experimenterat med betong sedan 1960-talet. Men det är först under de senaste åren som cementblandningen har slagit igenom på allvar – betong syns allt oftare i smycken, inredningsprylar och som offentlig utsmyckning. Numera finns det garanterat en betonggjutningskurs i en medborgarskola nära dig.

I en högstadieskola i Stockholm ska sjundeklassarna designa och gjuta ett sextiotal stolar i betong till skolans interiör. För andra året i rad hålls mässan Betongfeber i Älvsjö i södra Stock-

holm, i år med temat "Betong på modet". Roger Andersson är projektledare för mässan och chefredaktör för tidskriften Betong.

– Det har blivit en väldig boom de senaste tre åren. Betong finns med i alla designtidningar och jag märker av uppsvinget på samtal och frågor vi får.

Han tror att populariteten beror på att en ny generation har kommit fram, som inte per automatik förknippar betong med blekgråa förorter. Själv har han också bidragit till betongens över-

Diskbänk av Stina Lindholm, skulptör på Gotland som började jobba med betong 1983 när hon kom in på Konstfack.

- Vi hade en professor som undervisade några timmar i betong och jag föll direkt. Det är spännande med flytande sten som sedan blir hårt, grått och snyggt. Man faller ju för ett material, även om jag varit less ibland. Betong är också bråkigt och lynnigt.

Halssmycke av Birgitta Stenberg, skulptör i

Stockholm, som började jobba med betong när hon gick på Konstakademin på 70-talet.

- Det var en av lärarna som tipsade om att jag skulle gjuta en skulptur i betong i stället för i metall. Då upptäckte jag att det var ett väldigt fint material, som också var intressant. Jag kan arbeta med det ensam, jag kan gjuta rätt stora föremål själv utan problem. Sedan kan man göra mycket med det, färga in det, och det är hållbart.

Moraklocka av Johan

Forsberg, formgivare i Göteborg som började jobba med betong för tolv år sedan.

- Jag skulle gjuta en fot till en hylla jag hade gjort och ville ha något tungt i botten. Jag testade att blanda till en säck. Och blev helt såld. Nu får jag beställa tonvis med säckar.

- Betongen har en så vacker färg, inte bara grå, utan så många nyanser.

för bygget

gång från byggmaterial till konst, design och formgivning.

- Vi inom betongbranschen har jobbat hårt för att folk ska associera annorlunda. Till exempel genom att vara med på trädgårdsutställningar så att folk tänker på den där snygga krukans när de hör ordet betong, i stället för ett miljonprogram.

Men betongen har inte bara smugit sig in i möbler, krukor och smycken. Mikael Göransson är konstnären som tog den grafiska betongen till Sverige, en blandning av konst och arkitektur där bilder och fotografier överförs till betongytor. Ofta i rätt omfattande storlek.

Det började vid millennieskiftet då han fick uppdraget att göra om tunnelbanestationen Stadshagen i Stockholm. Motivet som täcker en hel vägg är granskog från hans hemtrakter i Värmland. Fast i olika nyanser av betong.

Sedan dess har bland annat en fotbollsarena i Örebro, en brandstation i Göteborg och universitetet i Växjö pryts med betongkonst signerad Mikael Göransson.

Nu närmast väntar det gigantiska byggprojektet kvarteret

Tvålfvingan i Stockholmsförorten Telefonplan. Ett av bostadshusen ska bli sexton våningar högt. Tre av husets fasader ska prydas av Mikael Göranssons bladmönstrade betong. Ett grafiskt mönster på cirka tvåusen kvadratmeter som kommer att skifta i olika nyanser av grått och svart.

- Jag är målare från början, men en bild på betong är väldigt fascinerande jämfört med en på papper. Betongen är ju väldigt känslig. Fukt och olika sorters ljus påverkar ytan så att vissa partier träder fram tydligare vid olika tillfällen.

Men att försöka göra estetik av den beryktade betongen faller inte alla i smaken. När Mikael Göransson jobbade med Stadshagens tunnelbanestation startade en spärrvakt en namnsamling mot hans betongkonst. Spärrvakten menade att han blev deprimerad av all betong.

- Man kan aldrig styra betraktarens frihet. Det är väl skönt. Men de flesta är förvånade över att betong kan vara så vackert, säger Mikael Göransson. ●

DE BEHÖVS INTE I BYGGBRANSCHEN

Tuff framtid för byggelever

I dag utbildas rekordmånga nya byggnadsarbetare. Tanken är att de bland annat ska ersätta den stora kullen av 40-talister. Men det finns en uppenbar risk att de unga som utbildas nu kastas ut i arbetslöshet. Byggnadsarbetarens genomgång visar att pensionsavgångarna blir betydligt färre än väntat.

TEXT CENNETH NIKLASSON FOTO ANNA SIMONSSON

En grupp byggelever som går första året på byggprogrammet på Rodengymnasiet i Norrtälje, norr om Stockholm, har lektion i ett tält utanför bygglokalerna. Läraren Ulf Engbretsen berättar vad de ska göra.

– Vi ska regla upp runt väggarna på tältet och sedan sätta upp frigolit som isolering. Kom ihåg att det ska vara 40 centimeter mellan reglarna och att ni måste ha hjälmen på.

Tältet är ett resultat av att tillströmningen av nya byggelever har varit stark på skolan under de senaste åren. De får inte plats i de vanliga lokalerna, utan har tvingats sätta upp ett större tält att göra anläggningsövningar i.

Under 2006 började 62 elever på byggprogrammet på Rodengymnasiet, i år var det 90 elever som tog sina första steg mot ett yrkesliv på bygget, en uppgång med nästan 50 procent. En liknade utveckling finns på många av landets byggymnasium.

– **Fler och fler vill bli byggnadsarbetare** i dag. Konkurrensen märks tydligt på att betygssnittet stigit rejält de senaste åren för att komma in på byggymnasiet här i Norrtälje, säger Ulf Engbretsen.

Intresset har ökat i takt med den starka konjunkturen i branschen. Det har även under lång tid talats om en kommande brist på

arbetskraft i byggbranschen, i samband med att den stora gruppen av 40-talister går i pension. Därför har det satsats hårt på att öka rekryteringen av nya byggnadsarbetare.

Men en närmare studie av de framtida pensionsavgångarna visar att förhållandevis få 40-talister finns kvar ute på byggarbetsplatserna. Cirka 16 000 byggnadsarbetare går i pension under de närmaste tio åren. Under samma period kommer det, med dagens utbildningstakt, examineras cirka 50 000 nya byggnadsarbetare. Alltså betydligt fler än vad som förväntas gå i pension.

Dessutom är byggbranschen inne i en högkonjunktur just nu. Så småningom kommer

De flesta byggeleverna på Rodengymnasiet i Norrtälje är positiva inför framtiden. De är övertygade om att de ska få jobb. Och om ingen vill anställa dem tänker de starta eget.

”Alla som går byggutbildningen i dag kommer inte att få ett byggjobb när de slutar skolan.”

kurvorna att peka nedåt och aktiviteten i branschen anpassa sig till en mer normal nivå. Efterfrågan på byggnadsarbetare kommer då att minska och därmed ökar arbetslösheten bland dem som redan är ute på arbetsmarknaden. Det är med dessa nya arbetslösa byggnadsarbetare som de oerfarna byggeleverna ska konkurrera om jobben.

– Alla som går byggutbildningen i dag kommer inte att få ett byggjobb när de slutar skolan, säger Björn Lindblad, kanslichef på Byggindustrins Yrkesnämnd (BYN).

Han konstaterar att det är mycket svårt att veta hur många nya byggnadsarbetare som krävs för att täcka behovet i framtiden, eftersom det är mycket som spelar in.

– Hur utvecklar sig konjunkturen, hur många går klart skolan, hur många av dem som är byggnadsarbetare i dag försvinner från marknaden och så vidare. Det handlar ofta om gissningar om hur framtiden utvecklar sig, säger han.

På BYN har man under det senaste året lobbat för att antalet utbildningsplatser inte ska öka, utan att det är bättre att satsa på att förbättra kvaliteten på utbildningen.

– **Vi försöker kommunicera** att det inte behövs fler för att klara av behovet när 40-talisterna slutar, men det har inte haft någon effekt. Det är väldigt många som vill gå

byggprogrammet just nu. Under 2006 hade vi 8 000 sökande till 5 500 platser så trycket är hårt. Därför har antalet skolplatser expanderat kraftigt, säger Björn Lindblad.

Han är ändå övertygad om att de som går utbildningen och verkligen vill jobba som byggnadsarbetare så småningom kommer att få ett byggjobb, även om vissa kan bli arbetslösa några år efter skolan.

De flesta eleverna på Rodengymnasiet är optimistiska om framtiden. De tycker sig se en superkonjunktur som lär hålla på i flera år till.

- Det byggs överallt här i Roslagen. Både lägenheter och villor. Jag känner en kille som är snickare på Vaddö och han är bokad i två år framåt och tvingas säga nej till jobb, så det

ska nog gå bra, säger byggeleven Ivar Utas, 16 år, från Vaddö.

Om ingen vill anställa honom tänker han starta eget.

Men ett par av killarna har ändå insett att det kommer att bli konkurrens om jobben om två och ett halvt år när de slutar skolan. I ett slag får då Norrtälje med omnejd 90 nya byggnadsarbetare.

- Konjunkturen kommer att gå ned. Det är klart att alla inte kan få jobb, vi får slåss om dem som finns. Man måste inse att mina klasskamrater även är mina konkurrenter, säger Johannes Mattsson, 16 år, från Norrtälje.

Men det är ännu drygt två år kvar innan striden börjar. Fram till dess ska eleverna lära sig allt från armering till traditionell formsättning. ●

I skolan är eleverna polare, men i framtiden kommer de bli konkurrenter på en arbetsmarknad med fler nyexade byggnadsarbetare än jobb.

”FÖR MÅNGA I BYGGUTBILDNING”

● **På Byggnads tycker man att det utbildas för många byggnadsarbetare. ”En rimlig nivå är 3 000 nya byggnadsarbetare per år”, säger ordförande Hans Tilly.**

Det finns ett tydligt mönster när det gäller intresset för byggprogrammet. Vid högkonjunktur stiger antalet sökande dramatiskt. Ofta blir de klara med utbildningen lagom till att konjunkturen vänder nedåt, då riskerar de att inte få jobb. Historien har upprepat sig flera gånger.

Hans Tilly tycker att svängningarna i antalet som utbildas är ett problem.

- När de som utbildas i dag

kommer ut i arbetslivet riskerar de att inte få jobb och i värsta fall kan det bli som på nittioalet då vi tappade enormt många från några årskullar, säger han.

Han är förvånad över att skolor och andra som arbetar med utbildningsfrågor har så svårt att lära sig hur byggbranschen fungerar.

- De kan inte ha tillräckliga kunskaper, eftersom de gör samma misstag om och om igen.

På Sveriges Bygginstrumenter (BI) vill Lars Tullstedt inte ange någon specifik siffra för hur många som borde utbildas per år. BI vill gärna att det ska tillkomma runt 3 000 arbetare till branschen varje

år, många som går utbildningen hamnar i branscher som är närliggande till byggbranschen.

- Våldigt många försvinner i väg så jag tror inte 5 000 är för många. Det som kan bli svårt är att hitta arbetsplatsutbildning till alla, säger han.

Båda parter är medvetna om att framtida pensionsavgångar inte blir så stora som många trott, men de är ändå övertygade om att många nya byggnadsarbetare behövs på längre sikt.

- Vi ser ingen avmattning i byggandet och sedan har vi ett renoveringsberg att ta hand om när miljonprogrammet ska rustas upp, säger Lars Tullstedt. ●

ENKÄT/ VARFÖR HAR DU VALT ATT BLI BYGGNADSARBETARE? TROR DU ATT DU KOMMER ATT FÅ JOBB EFTER UTBILDNINGEN?

Mattias Henriksson, 16 år, Grisslehamn

- Det är gott om jobb, verkar intressant och så vill jag bygga mig ett eget hus.

- Det byggs jättemycket här i Roslagen, så det kommer att finnas gott om jobb under lång tid framöver. Annars får man starta eget och bygga i egen regi.

Ivar Utas, 16 år, Vaddö

- För att jag vill bli snickare, det är kul att bygga.

- Tror jag har stor chans till jobb. På Vaddö är det många sommarstugor som ska byggas.

Jens Paulsen, 16 år, Blidö

- Jag är intresserad av byggande och andra praktiska saker.

- Just nu ser det bra ut. Det finns mycket jobb, men det kommer att bli sämre. Det är många som går byggprogrammet, men jag tror och hoppas att alla ändå kommer att få jobb.

Jonathan Lundvall, 16 år, Norrtälje

- Det verkar roligt och min pappa och farbror jobbar på bygge. Jag har varit med pappa på jobbet många gånger och det är ett intressant yrke.

- Har ingen aning, men nu finns det ju en del, men jag vet inte om jag kommer att få något. Jag hoppas det.

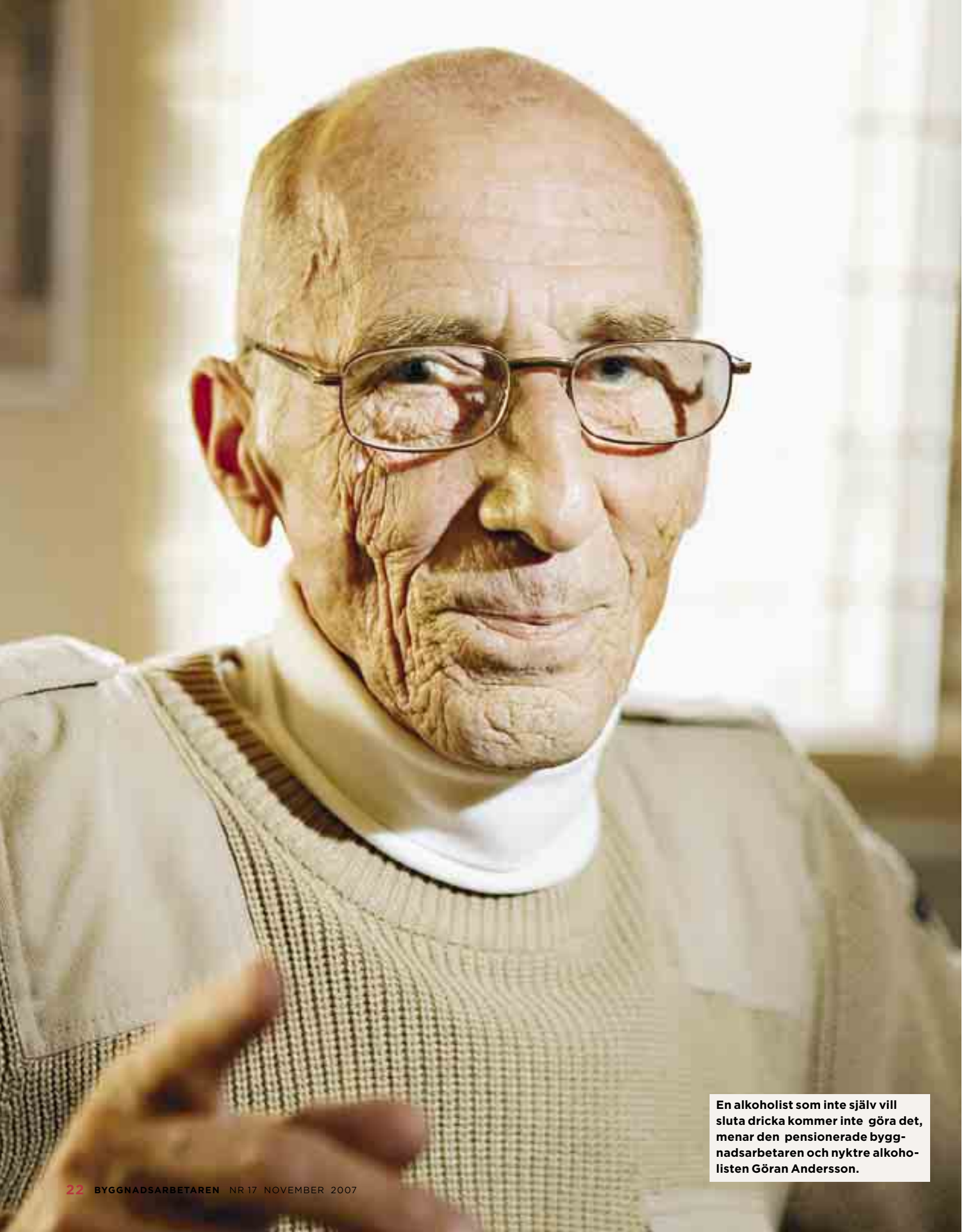

Johannes Mattsson, 16 år, Norrtälje

- Det verkar vara kul med byggbranschen.

- Jag tror att det är lågkonjunktur när vi kommer ut, men jag hoppas ändå på att få jobb. Men det blir kanske svårt.

En alkoholist som inte själv vill sluta dricka kommer inte göra det, menar den pensionerade byggnadsarbetaren och nyktre alkoholisten Göran Andersson.

GÖRAN VAR SÄLLAN NYKTER PÅ BYGGGET

En av tio vuxna svenskar missbrukar alkohol eller droger. Hur många som finns ute på byggplatser vet ingen exakt. Men det finns mätningar som visar bland annat att vvs-montörer dricker mer än de flesta. Byggnadsarbetaren Göran Andersson befann sig i det missbrukande mörkertalet i närmare 35 år.

TEXT SANDRA LUND FOTO ANNA-LENA LUNDQVIST

Göran Andersson har jobbat närmare 35 år inom byggbranschen. Större delen onykter. Han säger sig haft tur som aldrig skadat sig själv eller någon annan. Inte fysiskt i varje fall.

Denna novembermorgon är vädret så där göteborgskt som man tror att det alltid är i Göteborg om man inte är därifrån. Milt men grått och fuktigt. Vindarna betar sig nyckfullt så som de bara kan göra i en hamnstad.

Där ute på öarna i Göta älvs mynning har den numera pensionerade byggnadsarbetaren Göran Andersson varit inblandad i många byggprojekt. Inte sällan full.

Alkohol i kroppen var snarare regel än undantag. Han har murat, lagt golv och kört kran rejält glad i hatten. Han har kört full till jobbet, spytt på vägen dit och nästan somnat på bygget. Ett av de projekt han var inblandad

i är miljonprogrammet Biskopsgården på ön Hisingen – ett stenkast från där vi nu träffas fyrtio år senare i Länkarnas föreningslokal.

– Jag såg mig aldrig som beroende, det var ju inget konstigt att ta sig en sup på byggena då. Visst fick jag sparken ofta men under 60-talets byggboom fanns hela tiden nya jobb. Men det är klart, till slut började folk känna igen den här fyllbulten.

1978, efter 20 år av kombinationen byggarbete och fylla, fick det vara nog. Han fick en son, sitt femte barn, som visade sig ha en cp-skada. Den här gången ville han finnas där. Hjälp från arbetsgivaren existerade inte. I stället tog han sig självmant till Länkarna.

– Deras lokal låg cirka tvåtusen meter från min bostad. Det tog mig tre dagar att komma dit. Det fanns en pub och en affär som sålde öl på vägen.

Bemötandet från Länkarna påverkade honom så starkt att han höll sig nykter i tre månader, det var kravet för fullvärdigt medlemskap.

Göran Andersson behöll inte bara jobbet utan började även engagera sig fackligt. Han stred för relativt färska lagar om anställningsskydd och medbestämmande. Han träffade lagbasar och fackliga förtroendemän som behövde stöd i missbruksfrågor.

– Den som vill hjälpa en missbrukare måste ta första steget och ställa krav. För en missbrukare vill alltid tänja på gränserna. Att ge personen nya chanser fungerar inte, det är inte att ta ansvar. Då går personen under.

Är personen mottaglig för hjälp ska arbetsgivaren se till att rätt behandling och stöd sätts in, menar Göran Andersson. Sedan höja ribban successivt.

– Är missbrukaren inte mottaglig för råd-

dande signaler kan man inte göra så mycket. Då får man börja tolka lagarna om hur långt arbetsgivarens ansvar sträcker sig. Avstängning kan förvärra en missbrukares situation. Men det går inte att ha en full person på en byggsplats.

– Det avgörande är att man själv vill sluta här inne, säger han och dunkar näven mot hjärtat.

Under den här tiden arbetade Göran Andersson också med ett projekt för att få in före detta missbrukande byggnadsarbetare på arbetsmarknaden igen. Men med stundande byggkris och flera dödsfall var det ett tungrovt projekt.

I början av 90-talet lämnade Göran Andersson branschen och hoppade på ett jobb som folkhögskolelärare. Han blev en engagerad lärare och slogs samtidigt för sin cp-skadade son.

Till slut blev dock ensamheten för stor och motgångarna för många. Efter 18 år utan sprit fick Göran Andersson sitt första återfall. Den vändan blev tuffare.

– Det var inte som när jag var ung. Till slut låg jag bara i sängen, söp och väntade på att någon skulle komma och hämta mig.

Länkarna kom. Och än en gång var det omständigheter som tvingade Göran Andersson att välja. En tumör hade börjat gro i hans hals. För att klara strålning och medicinering var han tvungen att hålla sig nykter. Nu har det gått två år, förra året gick han i pension.

Då och då stöter han på kolleger från Byggtolvan. Dagens byggarbetsplatser har en helt annan kultur, tycker han.

– De med missbruksproblem är oftast redan bortsorterade i dag. Å andra sidan är problemen svårare att upptäcka eftersom de flesta blandar alkohol med andra droger. Och piller och pulver luktar inte.

Göran Andersson är en stark förespråkare av drogtestar på arbetsplatsen.

– Integritet och sådant spelar ingen roll. Visst kan man fuska med urinprover, men det viktigaste är ju att de försvårar missbruket. Tester är ett helvete när man är i missbruket, i efterhand tycker man att de är suveräna.

Solen har börjat tränga igenom Göteborgsdiset. Göran Andersson måste i väg. Han och tre kamrater från Länkarna ska köra i väg i föreningens minibuss för att förhoppningsvis bli insläppta hemma hos en annan medlem. En person, som liksom Göran Andersson för några år sedan, inte syntts till på ett tag. ●

FAKTA/ VARNINGSTECKEN FÖR MISSBRUK

- Spritlukt, ofta bakfull.
- Koncentrationssvårigheter.
- Gör misstag i arbetet.
- Kommer för sent, går tidigt, tar långa raster.
- Är rastlös, irriterad, nervös, nedstämd.
- Gör bort sig, går över gränser på fester eller kurser.

- Tillfällig frånvaro.
- Ursäktar sig, kommer med bortförklaringar.
- Isolerar sig.

Källa: Alna, Arbetsmiljöverket. (Alna är en partsgemensam organisation som arbetar med missbruksfrågor på arbetsplatsen. Har lokala kontor i hela landet.)

DROGER BAKOM EN AV FYRA OLYCKOR I VÄRLDEN

● **Missbruk är en självklar säkerhetsrisk på ett bygge. Men en arbetsgivare kan inte säga upp någon bara på grund av missbruk, däremot har han ett ansvar för rehabilitering när någon har problem.**

Totalt sett har cirka tio procent av alla vuxna människor i Sverige problem med alkohol eller droger. De flesta arbetar samtidigt. Men att ta reda på om någon särskild yrkesgrupp är drabbad är svårt.

Sorad, Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning, vid Stockholms universitet gjorde dock ett försök förra året. Då hamnade vvs-montörer på en fjärde plats över yrkesgrupper som dricker mest. Och enligt Alna, en partsgemensam organisation som arbetar mot missbruk på arbetsplatser, kan var fjärde

arbetsplatsolycka i världen härledas till alkohol och droger. Men liknande uppgifter för Sverige finns inte.

Regionala skyddsombud som Byggnadsarbetaren talat med menar att missbruk inte är något stort problem på byggen i dag, bland annat för att arbetsgivare blivit bättre på att arbeta med problemen i tid.

Men Kjell Johansson, Byggnads numera pensionerade arbetsmiljöombudsman, tror att det finns ett stort mörkertal.

– De flesta blundar nog så långt det går. Även från fackligt håll har vi varit lite naiva och dåliga på att upptäcka och arbeta med missbruk i tid.

– Men det är en väldigt svår situation. Och när är man egentligen nykter? Om jag dricker 15, 20 starköl en lördagskväll är jag då kapabel att stå på en bygg-

” Även från fackligt håll har vi varit lite naiva och dåliga på att upptäcka och arbeta med missbruk i tid. ”

ställning klockan sex måndag morgon?

Arbetsgivare har inte rätt att säga upp någon på grund av missbruksproblem. Arbetsgivaren har i stället ansvar för att arbeta både förebyggande och akut mot missbruk på arbetsplatsen. Enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter ska det finnas tydliga regler och rutiner för vad som händer om någon är påverkad på jobbet. Det gäller även rutiner för rehabilitering och arbetsanpassning.

Avstängning eller uppsägning kan drabba den anställde med missbruksproblem om han eller

hon inte ställer upp på rehabilitering.

En omtvistad metod för att arbeta mot droger på jobbet är att drogtesta de anställda. Enligt Karolinska universitetslaboratoriet testas mer än varannan större arbetsplats i Sverige sina anställda i dag, oftast vid nyanställningar eller misstanke om missbruk. Byggnads är emot generella tester på arbetsplatser. ●

LÄS MER OM BYGGNADS-ARBETARENS MISSBRUK AV NARKOTIKA I NÄSTA NUMMER AV BYGGNADSARBETAREN

Göran Andersson fick cancer i halsen för två år sedan. Det fick honom att sluta dricka, ännu en gång.

TIPS/ OM DU MISSTÄNKER ATT DIN ARBETSKAMRAT HAR ALKOHOLPROBLEM

1 Ju förr du lägger dig i desto bättre. Prata direkt med personen i fråga, men ta inte ett samtal med någon som är påverkad. Håll en vilja till en positiv förändring vid liv.

2 Säg inte rakt ut "jag tror du har alkoholproblem". Angrip beteendet. Prata om konkreta saker som hänt, till exempel: "Du var fullast av alla på personalfesten. Du sköter inte ditt jobb längre. Du ser sliten ut. Du är ofta måndagssjuk."

3 Prata om vad du själv känner inför situationen; oro, ilska, sorg.

4 Ta upp framtiden; vad ska personen göra? Behövs hjälp? Säg att du måste gå till chefen om det fortsätter. Ett bra avslut är att föreslå att personen själv söker hjälp, eller att han eller hon själv pratar med chefen.

5 Godta inte alla bortförklaringar, stå fast vid det du tycker dig ha sett. Skydda inte en kamrat.

6 Det främsta ansvaret ligger hos arbetsgivaren. Hjälper inte det du gör kan det vara lämpligt att gå till din chef eller arbetsledare. Eller prata med facket för stöd.

Källor: Alna, Länkarnas riksförbund, Arbetsmiljöverket.

COMBI SAFE

Klockan är kvart i sju på morgonen men det hindrar inte Tony Nordin, närmast, och hans arbetspolare på NCC i Sundsvall från att ha morgonuppvärmning.

”DET ÄR SKÖNT ATT STRÄCKA UT”

Byggympa i gryningen ska hindra skador

Åh sträck, åh spänn, åh böj. På ett bygge utanför Sundsvall är morgonuppvärmningen i full gång. Tanken är att minska risken för skador, precis som på byggymnasiet i Sandviken där eleverna tränar spinning på lektionstid.

TEXT MAGNUS BERGSTRÖM FOTO TORBJÖRN BERGKVIST

Klockan är kvart i sju på morgonen och gryningsljuset börjar leta sig fram över Sundsvall. På en byggarbetsplats i stadens utkant har ett småfruset gäng NCC-jobbare samlat sig i en blivande affärslokal. Det är morgonuppvärmning på gång.

Snickarna Lars-Åke Sundkvist och Tony Nordin tycker det är ett välkommet inslag på bygget, även om det är tidigt på morgonen. Lars-Åke pekar på en stapel gipsskivor som han och Tony snart ska montera upp i taket.

– Ta och lyft en sån där 30-kilos skiva ska du få se. Det säger sig självt hur lätt det är att få skador om man bara hugger tag och börjar jobba innan man blivit uppvärmd, säger han.

Arbetsledaren Malin Holmkvist har sedan augusti hållit i morgonuppvärmningen. Sedan dess har samtliga av NCC:s tio byggjobbare deltagit, trots att det är frivilligt.

Hon hälsar alla välkomna och trycker i gång cd-skivan med morgonuppvärmningsprogrammet från Aktiv Byggare.

Musiken på den bärbara stereon drar i gång och byggnadsarbetarna ställer sig i en vid båge runt Malin och följer hennes rörelser. De börjar med att sträcka ut med armarna uppåt. Sedan blir det knäböj, sidledes töjning och ”simtag” ut i luften. Alla gör sitt bästa och även om några ser en aning roade ut så har de kommit överens om att inte skratta åt varandra. Tanken är ju att alla ska vara med.

Uppvärmningen håller på under 15 minuters arbetstid och efteråt ser alla både varmare och piggare ut.

– Det känns bra och man är inte alltför svettig. Det är alltid skönt att sträcka ut, säger Tony.

Lars-Åke håller med och menar att han nu är lite mer förberedd på att klättra och lyfta.

Snickaren Anders Svedin har varit med på morgonuppvärmningen sedan starten. I början tyckte han det var lite pinsamt, men snart

Lars-Åke Sundkvist

kom han på att ingen var perfekt och att alla missar rörelser då och då. Numera tycker han att det är enbart positivt.

– Det är ju bara att se på hur katten sträcker på sig på morgonen. Det är en bra start på dagen helt enkelt.

Med på dagens träning är också Monika Grundström från NCC, samordnare för

FAKTA/ AKTIV BYGGARE

Aktiv Byggare är ett friskvårdsprojekt som startades av Sveriges Byggindustrier 2003. Målet är att minska arbetsskador och få byggelever och byggnadsarbetare att tänka på sin hälsa. Aktiv Byggare har tagit fram tre olika morgonuppvärmningspaket på cd-skiva. Anställda i byggbranschen löper störst risk av alla att drabbas av arbetsskador. 40 procent av arbetsskadorna i branschen är belastningsskador som kommer från hårt arbete och tunga lyft. (Källa: Arbetsmiljöverket)

friskvården i Norrland. Hon menar att allt fler byggnadsarbetare börjar få upp ögonen för morgonuppvärmningen. För närvarande har hon i gång morgonuppvärmning på fyra byggen i Sundsvallstrakten. Men på många håll är det trögt.

Anders Svedin

– Det är ju ett ganska nytt inslag på byggarbetsplatserna, så många tycker det känns lite konstigt och ovant. Men bara någon tar på sig ansvaret och får med sig de andra så går det av sig självt, säger hon.

Hon menar att det också är viktigt att informera om risker med belastningsskador som man kan slippa med rätt uppvärmning.

På bygget i Sundsvall är arbetarna på väg tillbaka till dagens arbetsuppgifter. Sedan januari håller de på att bygga ett stort affärsområde för lågprisvaruhus. Och i morgon bitti, kvart i sju, ska de samlas på samma ställe för en ny morgonuppvärmning. ●

Fast stilarna varierar så är målet för alla att bli varma i kläderna inför arbetsdagen.

Blivande byggnadsarbetarna Johanna Forsberg, Emma Jönsson och Marielle Strid kör järnet på sina spinningcyklar.

SANDVIKEN FÖRST MED SPINNING PÅ SCHEMAT

● **Byggprogrammet på Sandvikens gymnasieskola är den första och enda byggutbildning som utöver den obligatoriska idrotten infört spinning på schemat. Målet är att ge eleverna en bra grundkondition för arbetslivet.**

Varje tisdag och torsdag är det spinning på schemat för förstaårseleverna på byggprogrammet på Sandvikens gymnasieskola. I klassen går det arton elever och sex av dem är tjejer. En av dem är Johanna Forsberg som ser fram emot dagens spinningpass.

Hon gymmar lite på fritiden men tycker inte att det skadar med lite extra konditionstest.

En bit bort sitter blivande snickaren Gustaf Josefsson redo på sin spinningmaskin.

– Ja, det är helt okej träning och jag har nog redan fått lite bättre kondition, säger han och trampar i gång.

Det var byggläraren Jan-Erik Melin som tog initiativet till de schemalagda träningspassen efter en kurs för byggyrkeslärare.

– Många byggnadsarbetare är utslitna vid 65 års ålder och även

yngre råkar ut för skador på jobbet. Jag tänkte att det här kunde vara en chans att ge eleverna en bra start i yrkeslivet, säger han.

Gävle Byggmästareförening och regionala yrkeskommittén finansierade inköpet av tio spinningcyklar som sedan september är en del av friskvården på schemat. Lärarna hjälps åt att leda de 30 minuter långa träningspassen samtidigt som de själva deltar.

I dag är Jan-Erik träningsledare och efter 15 minuter är det han som är mest svettig.

– Kom igen nu och sätt på lite mer Refreshments på stereon, hojtar han.

– Men nej, inte Refreshments. Vi lyssnar ju alltid på dom, svarar eleven Emma Jönsson och tar sig för pannan.

– Ja, lite variation skulle inte skada, håller Johanna med.

Oavsett musiksmak cyklar alla efter bästa förmåga, några tar det lugnt medan andra kör på hårt. Gustaf Josefsson är en av dem som tar i extra mycket mot slutet, och lagom svettig tycker han det var ett bra träningspass. Han och de andra ska spinna i två år till. Sen är det dags för verkligheten ute på bygget. ●

Kvinnor får sämre betalt på

– tjänar 12 kronor mindre i timmen ● byggstädares lön drar ner snittlöner

Löner/

Männen på bygget tjänar i snitt 10 procent eller ungefär 12 kronor mer per timme än kvinnorna på bygget. En bidragande orsak är att många kvinnor arbetar som byggstädare.

Den strukturella löneskillnaden mellan män och kvinnor finns även på landets byggarbetsplatser. Skillnaden i lön är ungefär lika stor som i andra branscher. På landets byggen arbetar ungefär 1 000 kvinnor. En stor del av dem jobbar som byggstädare där lönenivån ligger lägre än bland hantverkarna.

– Vi försöker lyfta dem som ligger lägst när det gäller lönen genom låglönesatsningar. Det handlar om bland annat glasarbetare, maskinförare och byggstädare. Men problemet är att arbetsgivarna inte vill ha låglönesatsningar, utan de strävar efter att öka spridningen mellan grupperna, säger Hans Tilly, ordförande i Byggnads.

Han tror inte att löneskillnaden mellan de yrkesarbetande kvinnorna och männen med yrkesbevis är speciellt stor.

– Det finns en viss skillnad och den beror troligen på att fler kvinnor i förhållande till män jobbar på timlön. Därmed blir de yrkesarbetande kvinnornas snittlön något lägre.

BEHANDLATS KORREKT

Emilia Norling är snickare på JM Byggservice i Uppsala. Hon tycker själv att hon alltid behandlats korrekt när det gäller lönesättningen.

– Jag hade rätt lön under hela lärlingsperioden och nu när jag är fullbetald har jag lika hög lön som mina manliga arbetskamrater.

Hon har däremot hört en del snack om lönenivån för kvinnor på andra företag.

– Det pratas en del om att det fiffilas. Speciellt på mindre företag tror jag att det kan vara ett problem med att kvinnor tjänar mindre. Men det är inget som är speciellt för byggbranschen, utan en spegelbild av samhället som helhet. Kvinnor tjänar helt enkelt mindre.

EFTERLYSER KRAFTTAG

Emilia Norling har ingen enkel lösning för hur byggkvinnorna ska få samma lön som männen.

– Jag tror att det handlar om det vanliga. Facket måste ta krafttag och ge stöd till kvinnorna genom förhandlingar, för jag tror inte att kvinnor på bygget är sämre på att förhandla än kvinnor generellt sett. Det är ett strukturproblem helt enkelt.

CENNETH NIKLASSON

FAKTA KVINNOR I BYGGNADS

- Det finns cirka 1 200 kvinnor som är medlemmar i Byggnads. Av dem är nära 800 yrkesaktiva. Gruppen domineras av de 370 kvinnorna som arbetar som byggstädare.
- Andra större grupper utgörs av 80 träarbetare, 59 plattsättare, 35 vvs-montörer och 26 murare.
- Under 2006 tjänade kvinnorna i Byggnads i snitt 119:75 kronor per timme. För männen låg snittlönen på 131:37 kronor per timme.

– Jag tjänar som männen, men det pratas en del om att det fiffilas med kvinnolöner, säger Emilia Norling, snickare på JM Byggservice i Uppsala.

bygget

LENNART ENGSTRÖM

I KORTHET

Föll i trappa – skadades svårt

Byggolycka/ En byggnadsarbetare skadades svårt när han föll i en spiraltrappa på en byggarbetsplats i Vik utanför Åre.

Mannen höll på att bygga en ställning inne i ett trapphus med en spiraltrappa. När han skulle lägga ut några plattformar halkade han och föll fem meter ner till slutet av trappan. Han ådrog sig svåra ryggsador och en del skärsår från vassa kanter på trappan.

Han fördes med ambulanshelikopter till sjukhuset i Östersund där tillståndet betraktades som allvarligt.

Rekordlåg byggarbetslöshet

Konjunktur/ Under september var 2 759 byggnadsarbetare utan jobb, vilket motsvarar 3 procent av hela kåren.

I ett län – Kronoberg – steg arbetslösheten under månaden. Men det var från den rekordlåga nivån 1,2 procent till 1,4 procent. I övriga län gick andelen arbetslösa ned med mellan 0,2 och 0,9 procentenheter.

Jämfört med för ett år sedan har den totala arbetslösheten gått ned med 1,3 procentenheter. Den öppna byggarbetslösheten har minskat med 0,8 procentenheter och andelen med åtgärdsjobb har minskat med 0,5 procentenheter.

Sköt sig i knäet med spikpistol

Byggolycka/ En man skadade sig med en spikpistol. Olyckan inträffade den 26 oktober på

en byggarbetsplats i Frillesås söder om Göteborg.

Snickaren arbetade med en spikpistol när han råkade halka och sköt sig själv i ena knäet, enligt Hallands Nyheter.

Fortsatt uppåt för Skanska

Kvartalsrapport/ Skanska gjorde en vinst på 2 877 miljoner kronor under årets tre första kvartal. Det går i stort sett bra för Skanska inom samtliga områden på alla marknader runtom i världen.

Bostadskrisen i USA har ännu inte haft någon effekt på bostadslaget, mycket beroende på att bostadsbyggandet inte är någon stor del i Skanskas verksamhet. I USA är Skanska mest inriktat på anläggningsbyggande.

Problemen i Danmark har dock fortsatt för Skanska och där ser man nu att bostadsmarknaden börjat vika. Vissa tendenser åt det hållet finns även i Norge.

Ökad vinst för NCC

Kvartalsrapport/ NCC har ökat vinsten under årets tre första kvartal. Resultatet hamnade på 1 709 miljoner kronor. Det är en ökning från 1 120 miljoner kronor för samma period 2006.

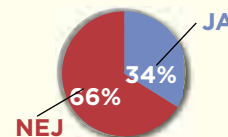
Orsaken är framför allt den goda efterfrågan på bostäder. Däremot har resultatet efter finansnetto försämrats, vilket beror på ökade utvecklingskostnader för industriell bostadsbyggande.

NCC:s ledning spår att tillväxten nästa år troligen blir något lägre jämfört med 2007.

NÄTFRÅGAN

Vi frågade: tror du på spöken?

Maskinförare får 1 131 kr mer

Slopad granskningsavgift ● Höjd semesterersättning ● Kortare arbetstid

Maskinavtalet/

Från oktober i år höjdes maskinförarlönerna med 1 131 kronor per månad. Det blev resultatet av ett nytt treårigt maskinavtal.

Slopandet av maskinavtalets granskningsavgifter betyder att de som arbetar på maskinavtalet får 3:30 kronor mer per timme från oktober i år. Tillsammans med avtalets löneökning, på 557 kronor per månad, innebär det att löneökningen för cirka 4 000 bil- och maskinförare blir 1 131 kronor per månad.

FÖRHANDLINGARNA mellan Byggnads och Maskinentreprenörerna (ME) slutfördes med hjälp av medlare den 25 oktober.

Det nya avtalet gäller från den 1 oktober i år och löper till den 30 september 2010.

Här följer de viktigaste förändringarna i avtalet:

- Utöver årets löneökning höjs lönerna på nytt från den sista mars 2008 med 557 kronor per månad och från den sista mars 2009 med 700 kronor per månad.

- Grundlönen höjs under perioden från 114 till 122 kronor per timme. Från första oktober i år är den lägsta månadslönen för en yrkesutbildad maskinförare 21 402 kronor. En bilförare får från samma datum 20 167 kronor.

Den sista mars 2008 höjs grundlönen för maskinförare till 22 098 kronor per månad

och för bilförare till 20 828 kronor. Samma datum 2009 blir grundlönen 22 794 kronor per månad för maskinförare och 21 489 kronor för bilförare.

- Lönetillägg som övertid med mera räknas upp med samma procenttal som utgående lön, totalt 10,2 procent under avtalsperioden.

- Semesterersättningen höjs från 12,8 till 13,1 procent av semesterlönen underlaget. Semesterlönet höjs från 0,8 till 1,1 procent av månadslönen.

- Under 2008 och 2009 ger avtalet ytterligare två dagars förkortad arbetstid. Det innebär att totalt 32 timmars arbetstidsförkortning kan tjänas in. Den le-

diga tiden tjänas in och förläggs enligt avtalets tidigare regler.

- Den lediga klämdagen i samband med nationaldagen ersätts av en permissionsdag de år nationaldagen infaller på en lördag eller en söndag.

- Överenskommelsen om pension, mellan LO och Svenskt Näringsliv, skrivs in i avtalet. Det innebär att maskinförare får höjd avtalspension, precis som övriga LO-medlemmar fått i årets avtalsrörelse.

- Föräldralön införs under högst två månader, med tio procent av utgående lön. Ett års anställningstid krävs för att få föräldralönen.

INGEMAR DAHLKVIST

Bygckeramikrådet

”Jag hade inte räknat med strejk”

Maskinförare/

Strejken blev inställd. Kranföraren Nisse Roos får fortsätta att köra kran åt ett bygglag som tjänar 30 kronor mer än honom i timmen.

Byggnads varsel om strejk bland kranförare och betongpumpsförare hotade, knappt tolv timmar avlägset, när Byggnads och Maskinentreprenörerna (ME) sade ja till medlarnas bud. Så avväjdes konflikthotet som skulle ha stoppat byggandet.

Nisse Roos, kranförare från Ängelholm, var en av dem som skulle ha strejkat. Kravet om att uthyrda kranförare ska ha samma lön som bygglaget gällde honom själv och han var motiverad.

– Men jag hade nog inte räknat med strejk, säger han nu.

– Så länge kranuthyrarna konkurrerar med priser på 1 000 kronor per timme, inklusive förare, så kan vi nog inte få riktig bygglön.

Trots att löneskillnaden finns kvar är Nisse ganska nöjd med det nya avtalet.

ANDRÉ DE LOTSTED

– Man får va nöjd, säger kranföraren Nisse Roos.

– Över 1 000 kronor är en rejäl löneökning och vi får två dagars arbetstidsförkortning till, det får man vara nöjd med, säger han.

Däremot tycker han att kranförarnas arbetsmiljö är bortglömd. Standarden på hytterna är för dålig.

– Vi ligger långt efter maskinförarna där, säger han.

INGEMAR DAHLKVIST

Friande domar efter dödsolycka

Domstol/

Två chefer och en arbetskamrat frias från anklagelser om arbetsmiljöbrott när ställningsbyggaren Michael Röing omkom.

Också företaget, Heab Byggställningar AB, frias från misstankar om ansvar för dödsolyckan som inträffade den 28 maj 2004. I samband med att en ställning skulle rivas, träffades Michael Röing av en last med plank och skadades så allvarligt att han senare avled. Kammaråklagare Lotten Loberg har åtalat två personer i chefsställning, samt en arbetskamrat och krävt företagsbot på en miljon kronor av företaget. Hon ansåg att de inte har gjort tillräckligt, det som de enligt lagen borde gjort, för att hindra olycksfallet.

SAMTLIGA inblandade har förnekat brott och Malmö tingsrätt går på samma linje och friar samtliga åtalade och företaget.

Rätten fäster tilltro till arbetskamratens berättelse om olycksförloppet. Om att han förvissade sig om att lasten var säkrad innan han hissade ner den, från 15

meters höjd. Enligt hans berättelse vek han godset över kanten, först efter att han försäkrat sig om att arbetskamraten på olika sätt var redo och beredd att ta emot. Han förflyttade sig därefter några meter innan han hörde hur det rasslade till och då hade olyckan hänt.

Rätten konstaterar att vad som skett efter att lasten släppts och fram till olyckan, inte närmare har kunnat utredas i målet. Inga andra vittnen fanns.

TINGSRÄTTEN konstaterar att den omkomne befann sig under hängande last vid olyckstillfallet. Men man vet inte varför. När det gäller cheferna, en dåvarande depåchef och en arbetsledare, var ingen av dem på plats vid olyckstillfallet, utan åtalet mot dem handlade mer om det övergripande ansvaret för arbetsmiljön. Tingsrätten menar att man visserligen kan se vissa brister i arbetsmiljöarbetet, men att de inte var av den karaktären att det lett till olyckan. Tingsrätten ogillar också åtalets del om företagsbot, som är riktat mot Heab Byggställningar.

MARGITE FRANSSON

Åklagaren kan överklaga

Domstol/

Åklagaren ska ta ställning till om hon ska överklaga domen. Företagets vd beklagar djupt olyckan, men tycker att domen var bra.

– Man kan se det som ett uttryck för hur svårt det är att få fällande domar vid oaktsamhetsbrott, säger kammaråklagare Lotten Loberg.

Det är alltid en svår gränsdragning, menar hon. Var går gränsen för oaktsamhet innan det blir ett straffrättsligt ansvar. Vidare är det svårt att visa hur oaktsamhet lett till en olycka.

Hon menar också att det här visar också hur viktigt det är att myndigheterna samarbetar direkt efter en olycka.

– Den här dödsolyckan hände i maj och först i mars året efter hölls de första polisförhören. Det är viktigt att man håller förhören direkt, säger hon.

Jimmy Hassel, vd för Heab Byggställningar:

– Det är en kvitténs på att vi inte gjort något straffbart, utan att vi har skött vårt arbetsmiljöarbete. Människor i vår organisation har tyckt att åtalet var orättvist, eftersom vi jobbat mycket med arbetsmiljön, säger han.

Skydda

I KORTHET

66 byggkonkurser under oktober

Konjunktur/ Antalet konkurser i byggbranschen fortsätter att minska. Minskningen i år ligger hittills på 6 procent.

Under den senaste månaden gick 66 byggföretag i konkurs. Det innebär att 558 byggbolag gick i konkurs under årets tre första kvartal. Motsvarande siffror för samma period förra året är 591. Det visar siffror från Uc (Upplysningscentralen).

Kvinna skadades av byggställning

Byggolycka/ En kvinna i 30-årsåldern skadades när en byggställning föll över henne. Olyckan inträffade på Drottninggatan i Stockholm i samband med att några byggnadsarbetare höll på att plocka ner ställningen.

Det var när kvinnan skulle passera ställningen som den plötsligt rasade. Byggnadsarbetarna försökte varna kvinnan genom att skrika, men hon hann aldrig uppfatta vad som var på gång. I stället fick hon delar av ställningen över sig. Kvinnan var vid medvetande när hon fördes till sjukhus.

Riskerar åtal efter farligt kranlyft

Byggolycka/ Ett byggföretag i Småland riskerar åtal på grund av att de har utsatt gående för fara. Vid arbetsplatsen Östra Storgatan i Jönköping utfördes

kranlyft. Helt utan skydd passerade folk på gatan samtidigt som stora kranlyft hängde över deras huvuden. Gatan var helt öppen som vanligt utan säkerhetsåtgärder eller varningar.

Arbetsmiljöverket ser allvarigt på den dåliga säkerheten.

Få strejkdagar trots byggstrejk

Avtal/ Tre av 400 kollektivavtal som undertecknats i år har tillkommit efter strejk. Det betyder att det i år varit 25 procent färre strejkdagar jämfört med avtalsrörelsen 2004.

Det konstaterar tidningen Lag&Avtal som gått igenom de centrala avtalsparternas varsel till Medlingsinstitutet.

Bland de utlösta strejkerna finns Byggnads strejk för nya bygg- och anläggningsavtal som ledde till 3 296 av de hittills 11 353 strejkdagarna i år.

Enligt Jan-Peter Duker, vice vd på Svenskt Näringsliv, är strejkstatistiken vilseledande.

Han anser också att andra stridsåtgärder än strejk, som övertidsblockader med mera, är kraftiga påtryckningsmedel.

Lag&Avtal konstaterar att också sådana stridsåtgärder måste varslas. Och totalt hade bara 14 varsel lämnats in till Medlingsinstitutet när tidningen gjorde sin undersökning.

LÄS MER

Byggnyheter varje vardag
www.byggnadsarbetaren.se

Örnvik bygg

3 C

Essve

Bygghiss gav miljonböter

Arbetsmiljö/

Byggbolaget Latep AB har av länsrätten i Stockholm dömts till ett vite på 1 100 000 kronor. Orsaken är att de anställda - vid upprepade tillfällen - använt en bygghiss trots att den var förelagd med förbud.

Det var i augusti 2006 som den i Kina tillverkade bygghissen uppmärksammades på Lateps byggarbetsplats Dragon Gate i Älvkarleby. Hissen belades omedelbart med ett förbud och ett vite på 100 000 kronor.

Två krav ställdes; dels skulle hissen uppfylla grundläggande hälso- och säkerhetskrav, dels skulle hissen genomgå montagebesiktning av ett ackrediterat besiktningsorgan.

Trots förbudet upptäckte Arbetsmiljöverket vid ett senare besök i september samma år att

hissen användes trots att ingen av punkterna åtgärdats. Arbetsmiljöverket yrkade då till länsrätten att Latep skulle dömas till ett vite på 100 000 kronor eftersom de brutit mot förbudet.

VID ETT BESÖK ytterligare några veckor senare upptäcker Arbetsmiljöverket att de anställda på Latep fortfarande använde bygghissen utan att den åtgärdats.

Arbetsmiljöverket yrkade då hos länsrätten att de skulle döma ut ett vite på 1 miljon kronor gentemot Latep.

Länsrätten i Stockholm gick helt på arbetsmiljöverkets linje.

Domstolen dömde Latep till att betala 100 000 kronor för att de trotsade det första förbudet och 1 000 000 kronor för att de använde hissen vid upprepade tillfällen.

CENNETH NIKLASSON

TJB

Citroen

LÖNERNA UPP MED EN FEMMA I TIMMEN

Analys/ Lönerna i byggbranschen ökade med knappt fem kronor per timme, eller 3,5 procent, från tredje kvartalet 2006 till samma mätperiod i år. Det visar Byggnads lönestatistik som hämtat sig efter en period av sviktande trovärdighet.

TEXT INGEMAR DAHLKVIST

LÖNERNA I HELA LANDET

Trä-, betongarbetare samt murare	PRESTATIONSLOÑ			TIDLÖN	
	Andel %	3 kv 2007	Ändring från 3 kv 2006	3 kv 2007	Ändring från 3 kv 2006
Borås	11,3	164,14	3,1	144,31	6,3
Dalarna	15,4	160,32	2,7	133,88	0,7
Gästrikland	55,9	162,53	3,7	135,29	1,1
Göteborg	20,9	161,69	5,5	144,13	1,7
Halmstad	21,1	152,84	-1,4	136,34	2,0
Helsingborg	60,7	159,77	0,5	138,29	1,7
Hälsingland	8,1	162,01	3,9	138,11	6,2
Jämtl.-Härjed.	18,1	149,62	-1,7	132,38	2,0
Jönköping	14,0	170,67	7,1	143,59	2,8
Kalix	3,0	171,25	11,9	144,90	6,5
Kalmar	19,0	161,10	6,2	139,78	3,6
Kiruna	2,8	194,29	7,6	152,79	4,7
Kristianstad	18,7	161,34	5,5	134,47	0,4
Linköping	21,1	178,42	4,9	148,90	4,6
Luleå	23,1	180,13	6,9	139,41	0,6
Lund	33,3	168,95	1,7	139,76	9,1
Malmö	33,9	168,82	4,6	141,87	1,2
Mälardalen	23,1	165,79	4,3	143,80	4,8
Norrköping-öst	16,6	170,28	1,8	140,44	1,4
Piteå Skellefteå	25,4	166,17	6,2	144,34	6,7
Stockholm	31,3	176,56	3,7	141,85	1,8
Sundsv.-Ådalen	25,7	156,16	0	131,35	-0,8
Sydost	28,6	160,32	4,9	139,44	3,2
Umeå	36,4	175,57	3,8	139,32	-0,2
Uppsala	27,5	174,11	4,3	142,35	2,8
Värmland	20,0	159,82	4,4	141,11	3,3
Väst	16,7	165,40	8,3	137,20	5,0
Örebro	24,2	165,60	10,4	132,59	0,2
Örnsköldsvik	32,9	174,63	3,1	139,63	4,4

Under andra kvartalet i år struntade många byggföretag i skyldigheten att redovisa de anställdas löner. Den redovisningen gör det möjligt för Byggnads att se till att avtalen följs och att få bra underlag till lokala förhandlingar.

Byggnads avdelningar hade samtidigt svårt att hinna med att sammanställa de uppgifter som ändå kom in.

Nu visar redovisningen av tredje kvartalet att granskningssystemet fungerar igen på många håll i landet. Lönerna i TBM-gruppen (trä-, betongarbetare samt murare) ökade med 3,8 procent under tredje kvartalet i år, jämfört med samma period 2006. Genomsnittsförtjänsten var under tredje kvartalet 147,55 kronor per timme.

Det betyder att bygglönerna ökar i en takt som ligger strax över den avtalade löneökningstakten. Orsaken är framför allt ackorden, där den genomsnittliga lönen ökade med 6,53 kronor per timme, eller fyra procent.

Det är fortfarande flera avdelningar i Byggnads som släpar efter med redovisningen av statistiken. 16 av 29 avdelningar redovisar till exempel ett lägre antal arbetade timmar på fast lön i TBM-gruppen under tredje kvartalet i år, jämfört med samma period för ett år sedan.

De redovisade förändringarna av timlönen är relativt lika om man jämför de avdelningar som

inte hunnit med att begära in och sammanställa alla uppgifter med dem som hunnit i kapp under tredje kvartalet.

En jämförelse av avtalsområden visar att Byggnads prioriterat byggavtalet. Antalet arbetade timmar har ökat eller varit relativt oförändrat i TBM-gruppen och bland golvläggare, pappläggare och undertaxmontörer.

Däremot ligger avdelningarna fortfarande efter i redovisningen av granskningsstatistiken på anläggnings- och glasavtalen.

Det vvs-avtal som Byggnads accepterade våren 2007 innebär en försämring av lönestatistiken. Rörarbetsgivarna behöver nu bara redovisa lönerna en gång per år, i samband med årsskiftet.

En effekt av förändringen är att Byggnadsarbetaren inte redovisar vvs-montörernas löneutveckling. ●

LÖNEFAKTA/

ANLÄGGARE I TÄTEN

● Bland yrkesgrupperna i Byggnads är det anläggarna med prestationslön som har högst lön. De tjänade 176,48 per timme under tredje kvartalet i år, en ökning med 2,8 procent.

BRA ACKORD I KIRUNA

● Ackordsarbetarna i Kiruna, på byggavtalets område, är få men välavlönade. De tjänade 194,29 kronor per timme under tredje kvartalet.

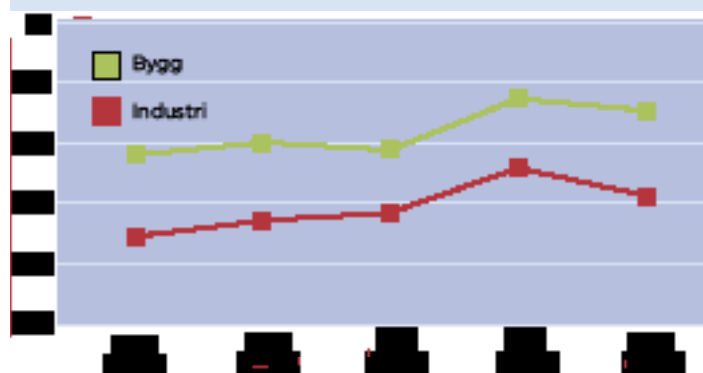

LÖNER YRKE FÖR YRKE

3 kvartalet 2007	Lön per timme	Förändring, procent	Andel av timmar
TBM-gruppen			
Ackord	168,99	3,7	22,7
Övrig prestationslön	158,08	5,3	2,5
Tidlön	140,81	2,8	74,8
Tid- och prestationslön	147,58	3,8	
Anläggning			
Prestationslön	176,48	2,8	20,9
Tidlön	146,96	2,7	79,1
Tid- och prestationslön	149,10	2,1	
Maskinförare			
Tidlön	135,19	0,4	
Glas			
Tid- och prestationslön	134,85	2,6	
Ackordsandel 3,3 %			
Pappläggare			
Prestationslön	155,58	3,5	17,9
Tidlön	140,05	7,3	82,1
Golvläggare			
Prestationslön	157,49	-2,4	15,5
Tidlön	141,72	4,5	84,5
Ställningsbyggare			
Tid- och prestationslön	132,66	2,2	
Ackordsandel 8,1 %			
Undertaksmontör			
Tidlön	134,19	0,4	

LÖNER I BYGG OCH INDUSTRI

SCB:s konjunkturstatistik, genomsnittlig timlön exklusive övertid, i byggbranschen och i gruvor, mineralutvinning samt tillverkningsindustri.

RIKSBYGGEN

”Det går tre gånger snabbare att fästa med clips än att spika panelen”, försäkrar Ove Ahlgren. Metallklämman träs först in i en skena som monteras på spikregeln. Därefter hakas klämman fast på brädan.

Klämma håller panelen på plats

● **Uppfinnaren Ove Ahlgren har utvecklat en ny metod för montering av spåntad panel i tak och väggar. I stället för att spika fast panelen så fäster man den med metalclips.**

Panelen monteras med fallande längder på samma sätt som när man lägger ett parkettgolv. Eftersom panelbrädorna inte behöver kapas på samma sätt som när de spikas fast, blir spillet väsentligt mindre.

– Normalt räknar man med fem procents spill, här blir spillet bara två procent, förklarar Ove Ahlgren.

Dessutom undviker man att brädorna spricker när virket torkar. Brädorna hålls fast mot regeln av clipset, men clipset tillåts att röra sig längs skenan.

Brädorna rör sig på samma sätt som timret i ett timmerhus.

Erfarna snickare ser fördelarna med metoden främst när man monterar bröstpanel på gipsväggar. Där använder man normalt sättlim för att fästa panelbrädorna.

I tak går det däremot lika snabbt att använda de moderna spikpistoler som finns i dag.

Det är två år sedan Ove Ahlgren fick idén. Längre gick han och grubblade på hur skenorna skulle vara utformade för att klara belastningen från panelen, särskilt vid montering i undertak. Han fann att 24 millimeter breda skenor och 20 millimeter breda clips fungerar bäst.

Skenorna fästs mot spikregeln eller mot undertaket med skru-

var på 600 millimeters avstånd.

Ove Ahlgren har bland annat arbetat som snickare och arbetsledare och har utbildat sig till byggnadsingenjör.

Numera ägnar han sig åt att uppfinna och att måla tavlor, främst med motiv från djur och natur eller historiska händelser.

Som uppfinnare har han ett trettioårigt uppfinningar bakom sig och ett tiotal egna patent. Ungefär varannan uppfinning finns i dag ute på marknaden som kommersiell produkt. I flera fall har emellertid de tillverkande företagen tagit patent på hans uppfinningar.

Bland hans framgångsrika uppfinningar finns ett snabbblås för buntband som används inom bilindustrin för att fästa elkablar

i bilar. En annan uppmärksam uppfinnare är ett lås för högspänningsledningar så att man undviker strömavbrott på grund av omkullvälda träd vid storm eller snöoväder.

En brytpinne i låset gör att ledningen lossar från stolpen utan att gå av när träd faller över dem. För detta kom han tvåa i förra årets tävling om Skapapriset, ett SM för uppfinnare.

KENNETH PETTERSON

TIPSA GREJER & GREPP!

Ring 08-728 49 70

GREJER & GREPP PÅ INTERNET

Gå in på vår hemsida

www.byggnadsarbetaren.se

Att sjunga är ett kärt nöje för ett gäng pensionerade byggnadsarbetare i Stockholm. De flesta gick med i kören under sin yrkesverksamma tid. Cyril Wahlberg (till höger) började sjunga i Byggnadsarbetarkören 1961 när han jobbade som betongarbetare.

Betongarbetaren so m

”Att sjunga gör en glad och så håller man sig ung”, säger den pensionerade betongarbetaren Cyril Wahlberg. Han är med i Sveriges enda byggnadsarbetarkör.

TEXT NINA CHRISTENSEN FOTO ANNA SIMONSSON

Det är en onsdagskväll i oktober och det är becksvalt ute. I en samlingslokal på Södermalm i Stockholm har 16 män samlats för att sjunga. De övar skalor. ”Pe, pe, pe, pe, pi, pi, pi, pi, pa, pa, pa, pa.” Det låter lite lustigt. Spridda skratt hörs i rummet.

Betongarbetaren Cyril Wahlberg står längst fram. Han sjunger andra bas och har varit med i Byggnadsarbetarkören sedan 1961.

– Lungorna mår så fint av det här, säger han.

Cyriel är pensionär nu, men gick med i en kör redan när han var 23 år. Först var det Mälardalens manskör 1958, sedan blev det Byggnadsarbetarkören 1961.

”Sjung fadedudelige dullan dej ...” Nu har hela gänget kommit i gång. De sjunger Staffansvisan och det är fyra stämmor: två basstämmor och två tenorstämmor. ”Sjung fadedudelige dullan dej.” En del har lite svårt att hålla tungan rätt i mun när dirigenten tar strofen om och om igen i snabbt tempo.

Staffansvisan bryter av mot den övriga re-

pertoaren i kväll, som mest består av kyrkliga sånger.

– Vi ska snart uppträda i Ingarö kyrka. Annars sitter vi inte så ofta och tutar med sånt här, säger Cyril.

Favoriten är Bellman, som är lättsjungen och har roliga texter. Taube och Carl Anton tycker Cyril också om.

Byggnadsarbetarkören är en manskör. En gång i tiden var de många, men de senaste 15 åren har antalet sångare decimerats från

Cyriel Wahlberg

Vi vill få in fler yrkesverksamma i kören, gärna unga killar, säger Cyril Wahlberg (i blå skjorta). Vvs-teknikern Bengt Bergius leder sångövningarna varje onsdagskväll.

m tar sig ton

cirka 25 till 8 stycken. Därför övar och uppträder kören numera tillsammans med två andra fackliga mansköror.

Två av de skönsjungande männen denna kväll är i 20-årsåldern, annars är det mest pensionärer som samlats i HSB-lokalen. Den äldste är 94 år.

– Jag är 72 år och hoppas få sjunga i 72 år till, säger Cyril med ett leende.

Byggnadsarbetarkören är en förening med stolta anor. Den bildades 1933, då parkettläggarnas sångkör och byggnadstimmermännens sångköror gick ihop. Senare anslöt sig rörarbetarkören.

Sjunger man arbetarsånger än i dag?

– Visst sjunger vi arbetarsånger. Arbetets söner och Internationalen, till exempel, på första maj. Vi står vid Norra Latin varje år.

(Norra Latin ligger vid LO-borgen i Stockholm, redaktionens anmärkning.)

Det är dags för fikapaus. Snabbt lyfts en trave bord fram och skjuts ihop till ett långbord. Stolar flyttas. Wienerbröd, kaffe och socker dukas fram, alla hjälps åt.

Cyriel berättar att kören och sången faktiskt blivit något av det viktigaste i hans liv. Vännerna finns här. Festerna finns här. Snart är det dags för den årliga julfesten och sen blir det nyårsfest, enbart med Byggnadsarbetarkören. Då är fruarna med. Sopsvisor med stämsång är en självklar ingrediens i nyårs-supén.

Han åker även på resor med kören. De har haft framträdanden i alla de nordiska länderna, samt i en rad europeiska länder, och dessutom Israel, Kanada, USA, Mexiko och det gamla Sovjetunionen.

Cyriel bor med sin fru i en villa i Tyresö, några mil från Stockholms innerstad. De har två vuxna barn och sex barnbarn som Cyril träffar ofta. Sönerna är också intresserade av musik.

– Vi brukar sjunga stämmor tillsammans med barnen. Sönerna spelar med i ett band, den ene trummor och den andre gitarr, säger han.

Cyriel själv spelar inget instrument utan det är stämbanden som får spela för hans del. Rösten är djup, men basrösten har faktiskt blivit lite mer begränsad under de senaste åren. Sedan han slutade med rökningen kommer han inte ner lika djupt.

Innan han blev pensionär, brukade Cyril låta sin basröst ljuda över bygget.

– Då stod jag ofta på ställningen och blåste ut, säger han och ler nöjt. ●

Snickaren Elias bygger i Guatemala

Latinamerika/
Egentligen skulle han till Buenos Aires för att restaurera lägenheter. Men nu är det tre år sedan han fastnade på vägen – och började bygga hus i staden Antigua i Guatemala.

” Vi har aldrig haft så många yrken som kräver mycket goda skrivkunskaper. Till och med sopåkarna skriver på jobbet när de fyller i sina leveransrapporter.

Horace Engdahl, optimistisk ständigt sekreterare i Svenska Akademien (Icakuriren).

” Här vilar Jack som skrev ”Öppna landskap.”
Ulf Lundell, förväxlad kändis, om texten på sin gravsten (DN).

” De träffades när de var ganska unga och jag föddes väl som många andra ur en vinflaska på en lördagskväll.
Peter LeMarc, musikpoet, om sina föräldrar (Icakuriren).

Elias Fischer skulle bara vara i Guatemala i några veckor, för att plugga spanska. Men han förälskade sig först i staden Antigua och sedan i en tjej där. Det är tre år sedan nu. Han har inga planer på att återvända till Sverige, där han har arbetat som snickare i fyra år. Nu har han ett byggföretag med trettio anställda i Guatemala.

På museer och ämbetsverk i Antigua finns ritningar, och i staden byggnader, som Elias granskade innan han startade företaget. Sedan köpte han tomter och anställde folk som bygger hus som han säljer. Allt låter förbluffande självklart, men han har också mött svårigheter.

– Jag har valt den lagliga vägen. Korruptionen i Guatemala är utbredd, men jag bestämde att jag inte ville bli en del av den. Det har varit besvärligt och tagit längre tid, men på sikt är jag övertygad om att det ger både mig och företaget bättre möjligheter att utvecklas.

Han återkommer till yrkeskickligheten hos sina anställda

TOMAS POLVALL

Elias Fischer har tidigare jobbat som byggnadssnickare utanför Stockholm, nu leder han ett byggföretag i Guatemala.

hantverkare. Många tillhör tredje eller fjärde generationen som för yrket vidare i sina familjer. Det ger förutsättningar för att bygga de traditionella hus som har byggts i Antigua i hundratals år. Exempelvis stenläggningarna i de öppna spisarna är imponerande.

– Stenhuggaren har stor kunskap om de koloniala formerna. Han gör fontänen till husen med alla detaljer som man måste göra här i Antigua. Han är tredje ge-

nerationens stenhuggare i familjen, säger Elias.

Elias planerar att stanna och utveckla verksamheten.

– Myndigheternas vilja och förmåga att skapa drägliga sociala villkor för medborgarna är inte stor. Det ställer krav på privata företag. Jag hoppas kunna utveckla företaget socialt med hänsyn till barnpassning, sjukförsäkring och utbildning.

Tomas Polvall

MATLÅDAN

Kyckling med kantareller (4 pers)

- 500 gram kycklingfilé eller kycklinglårfilé, grovstrimlad
- ca 400 gram kantareller
- 1 gul lök, fnhackad
- 2 dl färskt mangokött
- 1 krm chilipulver
- 1 dl vitt vin
- 4 dl matlagingsgrädd
- 1 hönsbuljongtärning

- 1 Hetta upp en tjockbottnad kastrull eller lergryta ordentligt, slå i lite majsolja.
- 2 Lägg i det strimlade kycklingköttet och kantarellerna, låt fräsa tills vätskan kokat bort och det har blivit gyllenbrunt.
- 3 Tillsätt lök och mangokött. Slå på vin, grädd, buljongtärning och kryddor. Koka upp och sjud i ungefär fem minuter.

MICKE SELANDER

SKIIVOR

Crazy Lixx
av Loud Minority
Hårdrock/II

Crazy Lixx är ett gäng Malmöpögar som saknar 80-talets pudelrock. De gör därför sitt bästa för att låta leopardspandex och nitbälten på albumet Loud Minority. Skivan känns lite Def Leppard och spåret Boneyard är en klockren luftgitarrökare, men om man nu måste gräva upp V-guran så dammar jag hellre av Mötley Crues Shout at the Devil från 1983. MB

SCANPIX

Svenska män vill fixa hemma, som tv-profilen Martin Timell, men de tycker inte själva att de är särskilt händiga.

Män långt från fixaridealet

Hemmafix/
Var tredje man tycker sig ha tummen mitt i handen. Det visar en Sifundersökning som byggvaruhuset Bygg-Ole gjort.

Nästan hälften av männen under 30 år tycker att de har tummen mitt i handen.

– Män har pressen på sig att de måste klara allt praktiskt i hem-

met, men vi möter allt oftare dem som inte har några praktiska färdigheter alls, säger Stefan Almå på Bygg-Ole.

Två tredjedelar av alla tillfrågade män anser sig trots allt vara händiga, men kvinnorna tvivlar starkt på dem. I Malmöområdet tycker hela 93 procent av männen att de är praktiska, bara 45 procent av kvinnorna håller med.

Magnus Bergström

Snickarjobbet ledde till filmduken

Köksvägen/ Vägen till stjärnorna kan gå via hammare och spik. Harrison Ford började sin skådespelarbana som snickare hemma i regissören George Lucas kök. Ford skulle bygga ett skåp. Men Lucas behövde hjälp att läsa repliker inför den första "Star Wars"-filmen, skriver Expressen. 35 år senare är Harrison Ford mer förknippad med filmduken än något annat.

SCANPIX

Tipsa oss. Kontakta j.b@byggnadsarbetaren.se, 08-728 48 00.

BÖCKER

Elena och Europa av Lena Kallenberg

Roman/****

Marek har fått sparken från Opelfabriken efter en facklig aktion. Han letar jobb i Sverige medan Elena kämpar för deras koldrabbade son i Polen.

Lena Kallenberg's Europavision avviker från propagandabilden. Terrorpolis krossar en löneprotest vid bygget av Hallandsåstunneln. Brottssyndikat styr arbetskraftsvandringen. Vat-

tenfall orsakar lungshot. Elena och Europa utspelas 2014. Det kunde vara nu. ID

Bittert arv av Kiran Desai

Roman/****

Bittert arv är en rik roman. Här finns längtan till ett barndomsland, bitterhet över förlorade relationer, glöd-gad kamp och skir, kraftfull natur i Himalaya. En intelligent, lättläst och humoristisk beskrivning av generationers olika sätt att möta det främmande. ID

Hestra

Semestra billigt i Toscana eller Neapel i sommar!

Som Byggnadsmedlem kan du njuta en Italiensemester med familj och vänner i en lägenhet med självhushåll. Rabatten på får du på semesteranläggningarna Riva del Sole i Toscana med 20 % eller La Serra utanför Neapel med 25 %.

Fram till den 15 mars kan lägenheterna endast bokas av förbundens medlemmar, sedan släpps de på den öppna marknaden. Resan ordnar du själv till någon närliggande stad som Neapel, Rom, Pisa eller Florens.

● La Serra

Sju mil norr om Neapel och sexton mil söder om Rom ligger La Serra. Semesterbyns lägenheter är i enplanshus med nära till stranden. Tennis, minigolf, bordtennis, bocciaspel och cykling är några av de aktiviteter man kan ägna sig åt när man är trött på sol och bad.

● Riva del Sole

I Toscana tolv mil söder om Pisa och arton mil norr om Rom ligger Riva del Sole direkt intill stranden, inbäddat i pinjegrönskan. Lägenheterna är belägna i en- och tvåvåningshus. Aktiviteter som tennis, vattensporter, motionslinga och minigolf finns liksom möjlighet till golf och ridning inom ett par mils avstånd.

● Bokningar och färdsätt

Tjugo eller tjugofem procents rabatt ges till medlemmar i Byggnads vid bokning av någon

FOTO: ANKI PISTONE

● Härlig utsikt från en klippavsats på Capri, ett av utflyktsmålen.

av lägenheterna. De hyrs från måndag till måndag med incheckning kl. 17 och utcheckning kl. 10. Vill man köpa en charterresa med Fritidsresor till Riva del Sole utgår en rabatt på 200 kronor per person.

■ För ytterligare information kontakta Christina Ohlsson, 08-728 48 31, christina.ohlsson@byggnads.se

■ All information om anläggningarna, omgivningarna och färdsätt hittar du på www.rivaserra.info.

● Från La Serra kan man göra utflykter till Neapel och Capri.

UTNYTTJA
DIN MEDLEMS-
RABATT!

● La Serra

Lägenhetstyper i La Serra

Typ A har 2 sovplatser i ett kombinerat sovrum/vardagsrum med två enkelsängar och dusch, toalett och pentry.

Typ DB har 4 sovplatser fördelade på två sovrum med två enkelsängar vardera, ett vardagsrum samt dusch, toalett och pentry.

Typ DA har 5 sovplatser fördelade på två sovrum med två enkelsängar vardera, ett kombinerat sovrum/vardagsrum med bäddsoffa samt dusch, toalett och pentry. Priserna gäller per vecka för hela lägenheten. Rabatten är avdragen.

Vecka	Typ A 2 pers.	Typ DB 4 pers.	Typ DA 5 pers	Extrabädd/ Barnsäng
19-21	1 760:-	2 190:-	2 650:-	300:-
22-24	1 950:-	2 880:-	3 380:-	360:-
25-27	2 580:-	4 040:-	4 730:-	400:-
28-34	3 380:-	4 960:-	5 660:-	450:-
35	2 580:-	4 040:-	4 730:-	400:-
36	1 950:-	2 880:-	3 380:-	360:-
37-40	1 760:-	2 190:-	2 650:-	300:-

● Riva del Sole

Lägenhetstyper i Riva del Sole

Typ B har 4 sovplatser fördelade på ett sovrum med två enkelsängar och ett kombinerat sovrum/vardagsrum med bäddsoffa och sängskåp. Dusch, toalett och pentry.

Typ D har 5 sovplatser fördelade på två sovrum med två enkelsängar vardera samt ett kombinerat sovrum/vardagsrum med bäddsoffa för en person. Dusch, toalett och pentry. Priserna gäller per vecka för hela lägenheten. Rabatten är avdragen. Avgift för slutstädning tillkommer med 380 respektive 430 kronor.

Vecka	Typ B* 4 personer	Typ D* 5 personer	Extrabädd/ barnsäng
17-18	3 000:-	3 900:-	400:-
19-21	3 150:-	4 200:-	400:-
22-24	4 800:-	6 600:-	500:-
25-35	6 350:-	8 600:-	600:-
36-37	4 800:-	6 600:-	500:-
38-41	3 150:-	4 200:-	400:-

A-KASSAN

■ Ersättning från A-kassan betalas ut den 22 och den 29 november samt den 6 och den 13 december.

AUTOGIRO

■ Betalar du medlemsavgift via autogiro måste pengar finnas på ditt konto senast den 26 november..

Sjukskrivna kan bli arbetslösa i det nya systemet

Sedan 1997 har Försäkringskassan en "sju-stegsmodell" för bedömning av arbetsförmågan. Regeringen inför den 1 januari 2008 ett nytt begrepp kallat "rehabiliteringskedjan" och fungerar i korthet så att den sjukskrivnas arbetsförmåga ska provas efter tre och sex månader.

Arbetstagaren ska bara kunna vara sjukskriven i tre månader, inom den tiden ska arbetsgivaren ha provat om det finns andra arbetsuppgifter som den försäkrade kan utföra på arbetsplatsen. Om något sådant arbete inte finns ska Försäkringskassan pröva om den sjukskrivna istället ska betraktas som arbetslös.

Om sjukskrivningen beräknas att bli långvarig, och inget arbete kan erbjudas av arbetsgivaren, ska kontakt med arbetsförmedlingen tas för att finna andra vägar tillbaka till arbete. Sjukskrivningen kan förlängas till sex månader, men efter den tiden ska den försäkrades arbetsförmåga provas mot hela arbetsmarknaden. Undantag kan göras för den som väntar eller just fått medicinsk behandling.

Regeringen hävdar också att rehabiliteringskedjan gör det lättare för företagen att anställa eftersom man avskaffar medfinansieringen och arbetsgivarens ansvar för rehabiliteringsutredning. Erland Olausson på LO an-

FOTO: MICKÉ DUBOIS

Håll dig frisk! Är du sjukskriven för länge kan du göras arbetslös.

ser att regeringens föreslagna rehabiliteringskedja urholkar anställningsskyddet på ett oacceptabelt sätt. En arbetstagare som provar att återgå till andra arbetsuppgifter på sin arbetsplats och sedan misslyckas lägger grunden för sin egen uppsägning. Arbetsgivaren kan då på laglig väg säga upp personen. – Modellen med prövningar av arbetsförmågan kan bara beskrivas som cynisk, säger Erland Olausson till tidningen Alla, nr 3/2007. Det är ett sätt att sätta LAS ur spel, bakvägen.

Avtalsgruppsjukförsäkring, AGS – genom kollektivavtal

FÖRUTSÄTTNINGAR

- Din arbetsgivare har tecknat kollektivavtal
- Du uppfyller kvalifikationstiden i försäkringen (anställd i 90 dagar)
- Du har en av försäkringskassan fastställd sjukpenninggrundande inkomst
- Du är sjukskriven mer än 14 dagar

DAGERSÄTTNING

Arbetsgivaren ska enligt lag betala sjuklönen dag 2 t.o.m. 14 (första dagen är karensdag) därefter lämnas kompletterande ersättning från AGS-försäkringen. Ersättning är 12,5 procent av den sjukpenning du får från försäk-

ringkassan, utbetalas längst i 360 dagar. OBS! Om dina ersättningsdagar "tagit slut" och du är 21 år (fr.o.m den 1 januari 2008, 25 år) eller äldre, är det viktigt att du fortsättningsvis skickar in läkarintyg till AGS. Detta för att den s.k. Premiebefrielseförsäkringen då betalar avgiften till din Avtalspension SAF-LO, som när du är i arbete betalas in via din arbetsgivare.

MÅNADERSÄTTNING

Vid aktivitets- eller sjukersättning, enligt lagen om allmän försäkring, kan månadersättning lämnas. Ersättningens storlek bestäms av den sjukpenninggrundande inkomsten på vilken sjukpenningen beräknades vid insjuknandet.

”BOENDET ÄR EN KLASSFRÅGA”

När besökte du ett miljonprogramsområde senast? Tar man en tur genom Rosengård i Malmö eller Rinkeby i Stockholm, kan man snabbt konstatera att boendet fortfarande är en klassfråga. Kring våra storstadsregioner finns förortsområden som är i omedelbart behov av att rustas upp. Det är en mänsklig rättighet att ha en bra boendestandard, god boendemiljö och en fungerande infrastruktur. För att nå dit behövs en bostadspolitik.

Jag kan snabbt konstatera att det i dag saknas en sammanhållen nationell bostadspolitik. Frågor om hur människor kan få tillgång till en bra bostad och hur bostadsmarknaden fungerar har blivit en marknadsk Diskussion, där svaret alltid tycks vara att det är storleken på plånboken som ska avgöra var du ska få bo och vilken standard du ska ha.

Läser man i den borgerliga regeringens budget, framgår det snart att bostadsfrågan inte är en prioriterad fråga. Få konkreta initiativ presenteras och det är många ord – men ack så lite verkstad. Dock kan man läsa att målet för bostadsfrågorna är ”långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möts av ett utbud av bostäder som svarar mot behoven”.

Detta är inget annat än ett rent mark-

nadsmässigt förhållningssätt där utbud och efterfrågan styr. Bostaden förvandlas till vilken handelsvara som helst och bara den som har råd får bo i de väl fungerande områdena.

Det sägs att vi har en minister som är ansvarig för bostadspolitiken. Hans namn lär vara Mats Odell. Denna bostadsminister är lika frånvarande i debatten som det är brist på konkreta initiativ. När Odell någon gång yttrar sig om bostadsfrågor, berättar han mest hur stolt han är över hur lite subventioner regeringen pytsar ut över bostadssektorn.

Må så vara, men de som bor i miljonprogramsområdena vill ha besked om

vad regeringen tänker göra för att skapa förutsättningar för en bra boendemiljö.

Vi måste också vara självkritiska. Ingen kan påstå att den förra socialdemokratiska regeringen satte bostadspolitiken särskilt högt. Jag tycker inte att det gjordes särskilt mycket när vi hade chansen själva.

Det är dags för oss bostadspolitiskt intresserade att ta upp debatten och tillsammans formulera ett alternativ till dagens marknadsinriktade bostadspolitik. Jag kastar handsken här och nu!

”Bostaden förvandlas till vilken handelsvara som helst och bara den som har råd får bo i de väl fungerande områdena.”

HANS TILLY
förbundsordförande

Telefon 08- 728 48 10

Mobil 070-552 67 40

E-post hans.tilly@byggna.se

TILLY TYCKER TILL...

... OM MODERATERNA

● Nu har ännu en moderat fått lämna makens korridorer på grund av bristande moral och etik. Det kanske är dags för Reinfeldt att sluta jaga de arbetslösa och i stället satsa på att höja moralen hos de moderata makthavarna.

... OM PLÅNBOKEN

● Håkan Norén, ordförande för maskinentreprenörerna, är särskilt nöjd med att ”se ett direkt resultat i plånboken av de nu avslutade förhandlingarna”. Den glädjen delar jag med honom. Grabbarna och tjejerna är värda varenda krona, plus 1 131 kronor i månaden före skatt.

... OM LO

● LO-distriktet i Stockholms län säger i ett uttalande att LO centralt måste slå vakt om konflikträtten, sympatiåtgärder och rätten att teckna kollektivavtal. Detta är ett tydligt budskap till Svenskt Näringsliv – här går gränsen.

